

ทุนไทย ทุนนอก: ทิศทาง โอกาส และข้อจำกัด

(Inward/Outward investment of Thailand: Trends, Opportunities and Limitations)

วิชานัน นิวัตจินดา

รัตติยา แก้ววารี

และ จนท.สศม¹

1. บทนำ

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การพัฒนากิจการและธุรกิจในหลายภูมิภาคของโลกขยายตัวในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา จุดเริ่มต้นของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเริ่มมาจากการที่ผู้ประกอบการมองเห็นโอกาสจากการใช้ปัจจัยเชิงพื้นที่ในภูมิภาคต่างๆ ของโลก เพื่อรักษาและสร้างความได้เปรียบทางธุรกิจ ในขณะที่ยังสามารถรักษาความเป็นเจ้าของหรือรักษาการควบคุม (Internalization)² ไว้ได้ โดยในระยะแรกๆ มักจะมีรูปแบบพื้นฐานหลักๆ 3 ประการคือ เพื่อแสวงหาทรัพยากร (Resource seeking oriented) เพื่อการขยายตลาด (Market seeking oriented) และเพื่อเป็นฐานการผลิต (Trade or efficiency seeking oriented) ที่มีความได้เปรียบด้านต้นทุน ในขณะที่รูปแบบและวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้มีการพัฒนาให้มีความซับซ้อน หลากหลาย และเป็นไปในทิศทางที่มีลักษณะผ่อนคลายการควบคุม (Externalization) มากขึ้นในระยะต่อมา โดยพฤติกรรมการลงทุนขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ทั้งวัตถุประสงค์หลักของการลงทุน ประเภทกิจการ เครือข่าย และสัญชาติของกิจการ

สำหรับประเทศไทย ในระยะ 40 ปีที่ผ่านมา พบว่าโครงสร้างการลงทุนโดยตรงมีลักษณะเป็นประเทศผู้รับ (Recipient หรือ Host country) มาโดยตลอด ในขณะที่บทบาทการเป็นประเทศผู้ลงทุน (Investor หรือ Home country) ยังน้อยมาก โดยผู้ลงทุนหลักในไทยมีเพียงไม่กี่ประเทศ (สัดส่วนของ ประเทศผู้ลงทุนสุทธิ 5 อันดับแรกรวมกันสูงถึงประมาณร้อยละ 59³ ของเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศทั้งหมด) และแต่ละประเทศมีพฤติกรรมการลงทุนที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมา กระแสการลงทุนโดยตรงของไทยในต่างประเทศ (Outward Flow) มีแนวโน้มขยายตัวสูงอย่างต่อเนื่อง โดยมีสัดส่วน Outflow/Inflow เฉลี่ยในรอบ 10 ปี (2543-2552) เพียง 0.29 แต่เพิ่มในลักษณะก้าวกระโดดจาก 0.10 เป็น 0.88 ในช่วง 5 ปีหลัง (2549-2553) ในขณะที่การลงทุนโดยตรงในประเทศ (Inflow FDI) ลดลงอย่าง

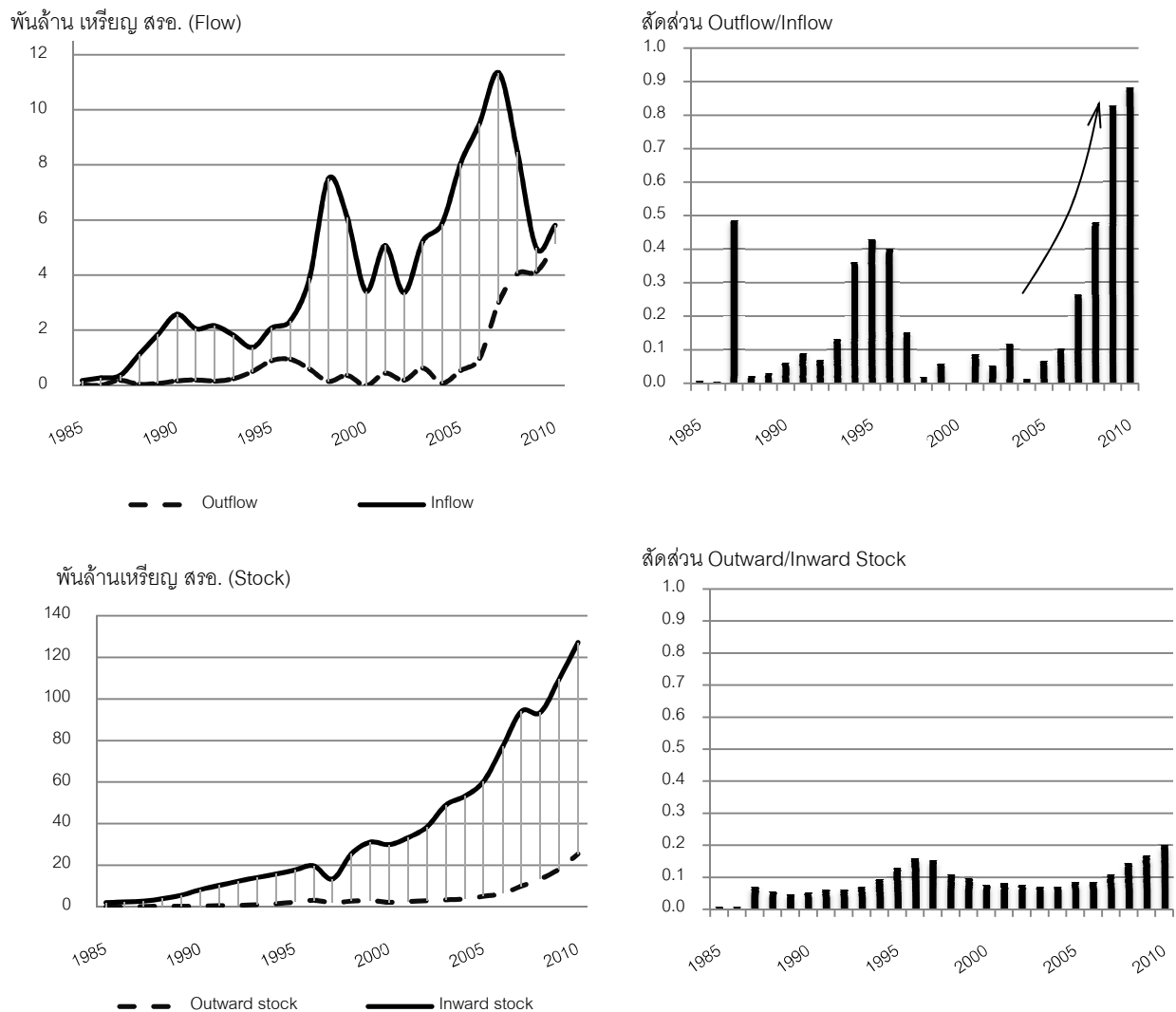
¹ สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนเศรษฐกิจมหภาค สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และคณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณสถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กรมการค้าต่างประเทศ และผู้ประกอบการที่ให้การสนับสนุนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าวิจัยนี้

² สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้ใน Dunning(1958) Stephen Hymer(1960) Vernon(1966) Kindleberger(1969) และ Caves(1974) Kojima (1978) Cantwell(1999) Sachwald(1999) Buckley and Casson(1998) Hennart(1989) และ Rugman(2001)

³ จากข้อมูลการลงทุนโดยตรงสุทธิปี 2553 (ประมาณการโดยธนาคารแห่งประเทศไทย, 2554) โดย 5 ประเทศแรก ประกอบด้วย ญี่ปุ่น (21.9%) เนเธอร์แลนด์(13.7%) สหรัฐอเมริกา(10.4%) ฮองกง(8.8%) และสิงคโปร์ (4.7%) ในขณะที่กลุ่มประเทศยูโรโซน มีสัดส่วนสูงสุด (29.3%) ตามด้วย NIEs (16.6%) และ ASEAN5 (7.5%) อย่างไรก็ตามประเทศที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากบีโอไอ (สะสมตั้งแต่ 2513-2553) เรียงลำดับจากมากที่สุดดังนี้ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ไต้หวัน สิงคโปร์ และเนเธอร์แลนด์ รวมกันมีมูลค่าประมาณร้อยละ 41 ของมูลค่าการลงทุนที่ได้รับการส่งเสริมทั้งหมด

มากในช่วงหลังวิกฤตปี 2550 เป็นต้นมา อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี หากพิจารณาในแง่ของ Stock ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง พบว่าสัดส่วน Outward/Inward ยังอยู่ในระดับต่ำมาก (ไม่ถึง 0.2) และค่าเฉลี่ยในรอบ 5 ปี (2549-2553) มีสัดส่วนเพียง 0.11 (แผนภาพที่ 2-1) และการลงทุนส่วนใหญ่ของไทยเป็นการลงทุนในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาด้วยตนเอง ซึ่งสะท้อนถึงศักยภาพและความสามารถของผู้ประกอบการไทยที่มีแนวโน้มในการปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาวะการค้าโลกที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อรักษาความได้เปรียบทางการค้าท่ามกลางกระแสการแข่งขันที่นับวันจะทวีขึ้น

แผนภาพที่ 2-1 การลงทุนโดยตรงของไทยยังมีลักษณะเป็นประเทศผู้รับ ในขณะที่สัดส่วนและแนวโน้มการเป็นประเทศผู้ลงทุนเพิ่มอย่างต่อเนื่อง

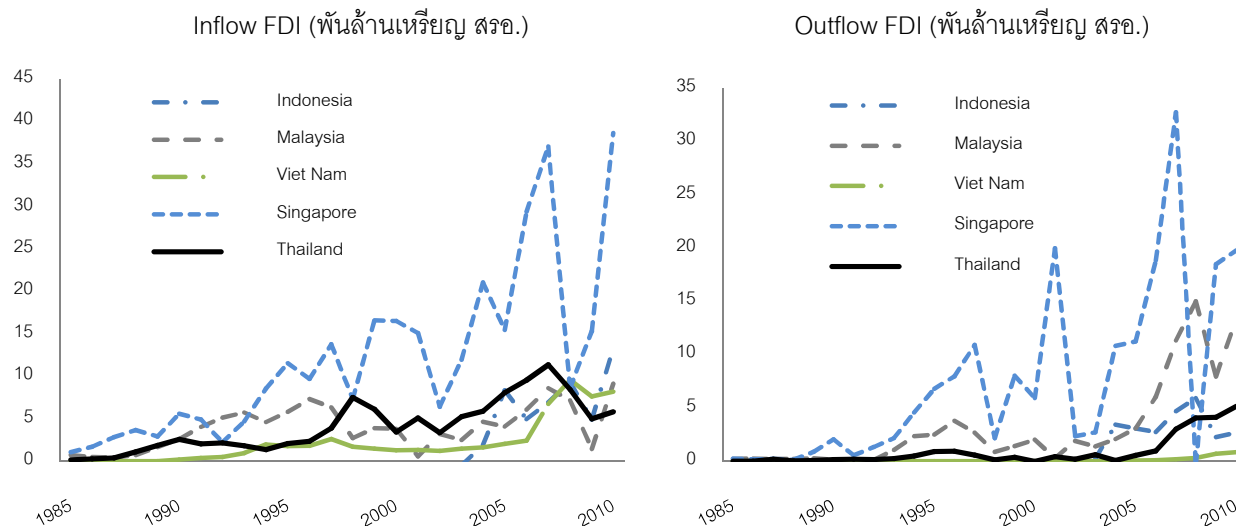

ที่มา: UNCTAD (2011)

หากเปรียบเทียบลักษณะการลงทุนทางตรงของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคที่มีศักยภาพการแข่งขันในระดับไม่ห่างไกลกันมากนัก เช่น สิงคโปร์ อินโดนีเซีย เวียดนาม ไทย และมาเลเซีย พบว่า สิงคโปร์ ยังเป็นผู้นำทั้ง Inward และ Outward โดยทุกประเทศในกลุ่มมีแนวโน้มการลงทุนในภาวะปกติเพิ่มขึ้นในทิศทางเดียวกัน แต่เป็นที่น่าสนใจว่าการขยายตัวของการลงทุนโดยตรงเข้าของไทยอยู่ในระดับต่ำ และมีอัตราการฟื้นตัวของการลงทุนหลังภาวะวิกฤตช้ากว่า

ประเทศอื่นๆ ในกลุ่ม โดยในปี 2554 ระดับการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติของไทย ต่ำที่สุดในกลุ่ม สะท้อนถึงการปรับตัวของนักลงทุนที่เริ่มมองหาแหล่งลงทุนแห่งใหม่ และความน่าลงทุนของไทยในธุรกิจและปัจจัยพื้นฐานที่มุ่งประสงค์ต่อความได้เปรียบเชิงพื้นที่ในลักษณะเดิมอาจถึงจุดอิ่มตัวในไม่ช้า ในขณะที่การลงทุนขาออก (Outward FDI) ยังขยายตัวได้ดี แต่ยังเป็นรอง สิงคโปร์ และมาเลเซีย (ดูแผนภาพที่ 2-2)

แผนภาพที่ 2-2 Inward และ Outward FDI Flow ของไทยเทียบกับประเทศสำคัญอื่นๆ ในภูมิภาค

ที่มา: UNCTAD (2011)

จากภาพรวมการลงทุนโดยตรงของไทยดังกล่าว ทำให้เกิดคำถามว่าเหตุใด Inward FDI ของไทยจึงมีลักษณะที่มีแนวโน้มลดลง สวนทางกับ Outward FDI ที่มีลักษณะขยายตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการศึกษารั้งนี้ จึงมุ่งอธิบายถึงสาเหตุของแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว พร้อมทั้งวิเคราะห์ถึงลักษณะเฉพาะที่มีผลต่อพฤติกรรมการลงทุนของไทยและต่างชาติที่เชื่อมโยงกับปัจจัยพื้นฐานและโครงสร้างการผลิตของไทย ซึ่งเป็นการศึกษาพฤติกรรมในระดับจุลภาคของนักลงทุนรายประเทศและสาขา เพื่อเชื่อมโยงให้เห็นผลกระทบเชิงมหภาค โดยแบ่งเนื้อหาของการศึกษาออกเป็น 3 ส่วนหลัก คือ **ส่วนแรก** อธิบายพฤติกรรมและรูปแบบการลงทุนโดยตรงของนักลงทุนต่างชาติในประเทศไทย **ส่วนที่สอง** อธิบายพฤติกรรม สถานะ โอกาส และแนวโน้มของการลงทุนไทยในต่างประเทศ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทฤษฎีและการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย นักลงทุนไทย ผู้เชี่ยวชาญ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน 30 ราย⁴ **ส่วนที่สาม** วิเคราะห์ผลกระทบของการลงทุนโดยตรงของไทยทั้งที่เป็น Inward และ Outward **ส่วนสุดท้าย** เป็นข้อเสนอแนะที่น่าจะเป็นแนวทางการส่งเสริมและควบคุมการลงทุนโดยตรงของไทยให้สมดุล มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล และเกิดประโยชน์ต่อประเทศโดยรวม

2. การลงทุนโดยตรงในประเทศไทย (Inward FDI)

จากการศึกษาลักษณะและรูปแบบของการลงทุนโดยตรงของนักลงทุนต่างชาติในประเทศไทย พบว่ามีลักษณะเฉพาะที่สามารถสรุปได้ 6 ลักษณะที่น่าสนใจ คือ

⁴ ประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐ และผู้ประกอบการใน 11 สาขา ประกอบด้วย การบริการ (ที่ปรึกษา บันเทิง ก่อสร้าง สุขภาพ ร้านอาหาร โรงแรม) อุตสาหกรรมเกษตร เคมีภัณฑ์ อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป ยานยนต์ สิ่งทอ

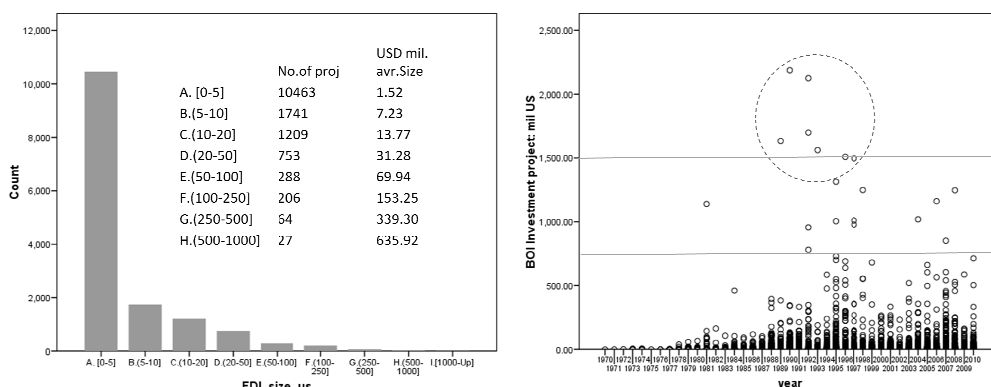
- 1) การลงทุนกว่าร้อยละ 71 เป็นการลงทุนที่มีขนาดโครงการลงทุนต่ำกว่า 5 ล้านดอลลาร์ สรอ. (เฉลี่ย 1.52 ล้านดอลลาร์ สรอ.)
- 2) โครงการลงทุนจากประเทศผู้ลงทุน 5 อันดับแรก มีสัดส่วนเงินลงทุนถึงร้อยละ 57 ของเงินลงทุนทั้งหมด สะท้อนถึงการลงทุนโดยตรงในไทยมีลักษณะการพึ่งพาการลงทุน (Investment dependency) จากประเทศในกลุ่มนี้ค่อนข้างสูง
- 3) มีรูปแบบการลงทุนทั้งในลักษณะเชิงเดี่ยว (Single investor) และการลงทุนร่วม (Joint investors) สะท้อนถึงลักษณะพฤติกรรมการลงทุนและความสัมพันธ์ทางธุรกิจของประเทศต่างๆ
- 4) ความแตกต่างของประเทศผู้ลงทุน มีผลต่อพฤติกรรมการลงทุน สัดส่วนการใช้ทรัพยากร และการส่งออก
- 5) มีลักษณะการกระจุก และการกระจายของการลงทุนในบางพื้นที่
- 6) มีความสัมพันธ์ทางธุรกิจที่เชื่อมโยงกับลักษณะเฉพาะของพื้นที่

2.1 ขนาดการลงทุน

จากข้อมูลการลงทุนระหว่างปี 2513-2553 พบว่ากว่าร้อยละ 71 เป็นการลงทุนที่มีขนาดไม่เกิน 5 ล้านดอลลาร์ สรอ. โดยมีค่าเฉลี่ยที่ประมาณ 1.52 ล้านดอลลาร์ สรอ.ต่อโครงการ โดยโครงการที่มีขนาดใหญ่ส่วนมากจะเกิดขึ้นระหว่างปี 2532-2541 ซึ่งเป็นโครงการในสาขาอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ขนส่ง สื่อสาร และพลังงาน นอกจากนี้ยังพบว่าการลงทุนของแต่ละประเทศมีลักษณะที่น่าสนใจ ดังนี้

- 1) ประเทศที่มีขนาดเงินลงทุนต่อโครงการเฉลี่ยสูงที่สุดคือ เนเธอร์แลนด์ ลำดับถัดมา คือ สหรัฐอเมริกา ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยต่อโครงการถึงเกือบ 2.5 เท่า ในขณะที่สหราชอาณาจักร ญี่ปุ่น และสิงคโปร์ มีค่าเฉลี่ยเงินลงทุนต่อโครงการอยู่ในระดับใกล้เคียงค่าเฉลี่ยรวม
- 2) ประเทศที่มีขนาดเงินลงทุนต่อโครงการเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ เกาหลีใต้ ไต้หวัน และกลุ่มสแกนดิเนเวียน (ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยเกือบ 3 เท่า)

แผนภาพที่ 2-3 โครงการลงทุนส่วนใหญ่มีขนาดไม่เกิน 5 ล้านดอลลาร์ สรอ. โดยโครงการลงทุนขนาดใหญ่ส่วนมากเกิดขึ้นในช่วงระหว่างปี 2532-2541

ที่มา: รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

ตารางที่ 2-1 โครงการลงทุนขนาดใหญ่กว่า 10 อันดับแรกเป็นโครงการด้านปิโตรเคมี พลังงาน ขนส่ง และสื่อสาร

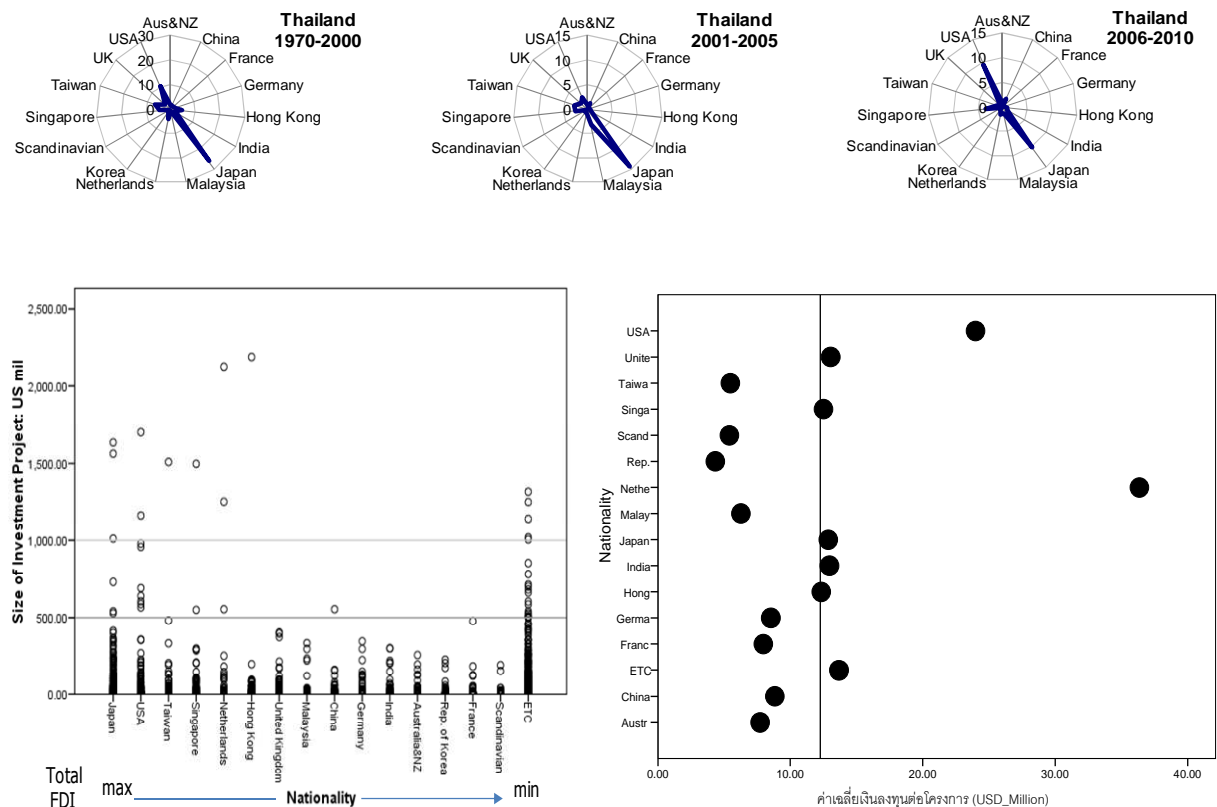
Company	Industry	Investment (mil.USD)	Nationality	Region	Year (est.)	Description
No.1	Services and public utilities	2188.35	Hong Kong	B	1990	Rapid Transit & Urban Freeway; Commercial Unit
No.2	Chemical, paper and plastics	2125.98	the Netherlands	E	1992	Petroleum/Natural Gas
No.3	Chemical, paper and plastics	1699.80	USA	E	1992	Petroleum Product (Naphtha,Oil,Gas)
No.4	Services and public utilities	1634.05	Japan	B	1989	Expressway
No.5	Services and public utilities	1562.88	Japan	B	1993	Telecommunication Equipment
No.6	Chemical, paper and plastics	1509.47	Taiwan	E	1996	Toulene Concentrate; Toluene; Residual Oil; Vacuum Cleaner; Naptha; Aromatic Chemical; Ortho Chloro
No.7	Chemical, paper and plastics	1497.45	Singapore	S	1997	Petroleum Product (Naphtha,Oil,Gas)
No.8	Services and public utilities	1249.52	the Netherlands	E	1998	Electricity Power from Coal
No.9	Chemical, paper and plastics	1161.56	USA	E	2006	Ethylene; Propylene; Pipeline Transportation (Fuel)
No.10	Services and public utilities	1010.52	Japan	W	1997	Electricity Power

ตารางที่ 2-2 สถิติการส่งเสริมการลงทุนสะสมระหว่างปี 2513-2553

ประเทศ	จำนวนโครงการ	เงินลงทุนรวม (USD mil)	สัดส่วนเงินลงทุน (%)	สัดส่วนจำนวนโครงการ (%)	ขนาดโครงการเฉลี่ย (USD mil/โครงการ)
Japan	2,895	37,240	20.53	19.59	12.90
USA	660	15,830	8.73	4.47	24.00
Taiwan	1,562	8,545	4.71	10.57	5.50
Singapore	563	7,042	3.88	3.81	12.50
Netherlands	158	5,745	3.17	1.07	36.40
Hong Kong	440	5,427	2.99	2.98	12.30
United Kingdom	307	4,005	2.21	2.08	13.00
India	216	2,799	1.54	1.46	13.00
Malaysia	432	2,710	1.49	2.92	6.30
Germany	315	2,687	1.48	2.13	8.50
China	288	2,545	1.40	1.95	8.80
Australia&NZ	247	1,908	1.05	1.67	7.70
Rep. of Korea	433	1,878	1.04	2.93	4.30
France	191	1,520	0.84	1.29	8.00
Scandinavian	183	987	0.54	1.24	5.40
Total	14,778	181,377	100.00	100.00	12.30

ที่มา: รวบรวม และประมวลผลโดยคณะผู้วิจัย

แผนภาพที่ 2-4 สัดส่วนการลงทุน และค่าเฉลี่ยขนาดโครงการลงทุนรายประเทศ

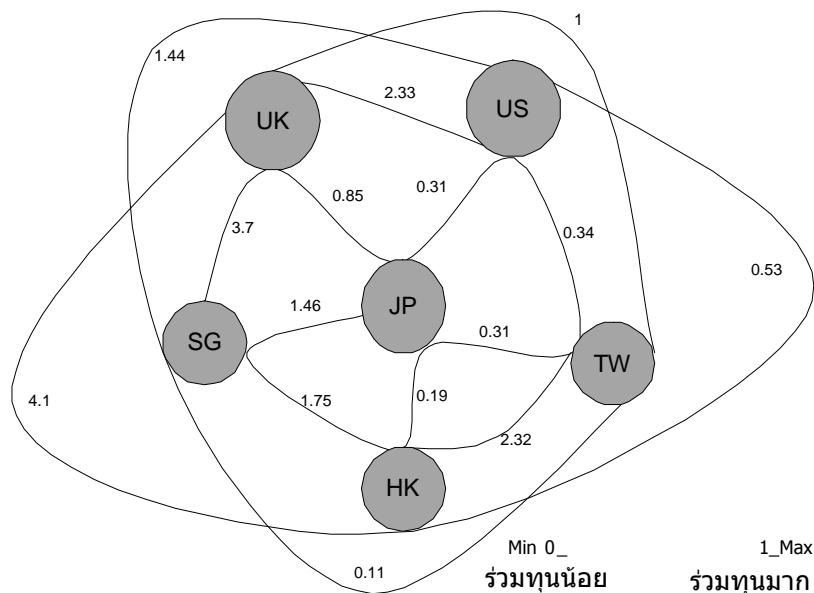

2.2 รูปแบบและพฤติกรรมการลงทุน

จากการศึกษา พบว่าพฤติกรรมการร่วมทุนของประเทศต่างๆ มีลักษณะเด่น ดังนี้

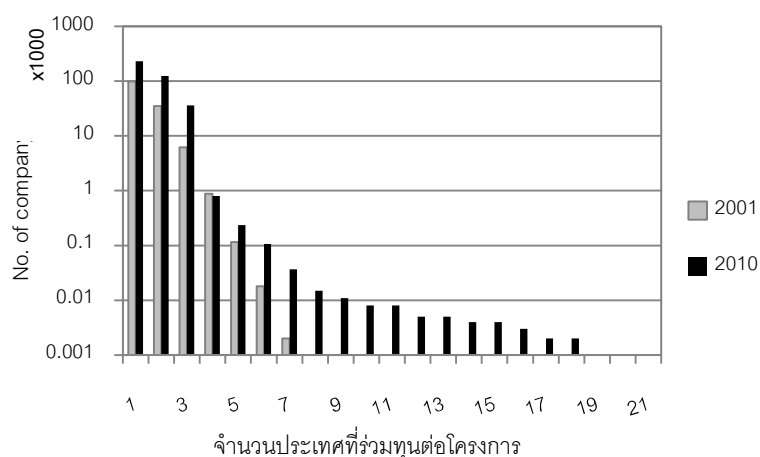
- 1) ญี่ปุ่น มักจะเป็นผู้ลงทุนเดี่ยว (มีดัชนี Intensity index ของการร่วมลงทุนต่ำ) แต่หากมีการร่วมทุน มีแนวโน้มที่จะร่วมทุนกับสิงคโปร์
- 2) สิงคโปร์ มีลักษณะการร่วมลงทุนสูง โดยค่าดัชนี Intensity index ของการร่วมลงทุนมากกว่า 1 ในเกือบทุกประเทศ ยกเว้นไต้หวัน ซึ่งมีพฤติกรรมการร่วมทุนสูงกับฮ่องกง
- 3) สหรัฐอเมริกา มีพฤติร่วมลงทุนสูงกับบางประเทศ เช่น สิงคโปร์ และสหราชอาณาจักร
- 4) สหราชอาณาจักร มีพฤติร่วมลงทุนสูงกับประเทศในเครือจักรภพ เช่น ฮ่องกง สิงคโปร์ สหรัฐอเมริกา รวมทั้งไต้หวันซึ่งเป็นประเทศนอกเครือจักรภพประเทศเดียวที่มีดัชนี Intensity index ของการร่วมลงทุนตั้งแต่ 1 ขึ้นไป
- 5) ญี่ปุ่น ยังเป็นผู้ลงทุนที่สำคัญในทุกสาขาการลงทุน ในขณะที่ประเทศอื่นกระจุกในบางสาขา

แผนภาพที่ 2-5 ลักษณะการร่วมทุนของการลงทุนโดยตรงในประเทศไทยระหว่างปี 2535-2553
โดยการวิเคราะห์ Intensity Index

หากพิจารณาจากแนวโน้ม พบว่าแนวโน้มการลงทุนจากต่างประเทศมีลักษณะที่เป็นการร่วมทุนมากขึ้น แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าจำนวนผู้ลงทุนเดียวก็น่าจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นเช่นกัน (แผนภาพที่ 2-6)

แผนภาพที่ 2-6 แนวโน้มการลงทุนในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาที่ลักษณะร่วมทุนมากขึ้น

พิจารณาแนวโน้มการลงทุนตั้งแต่ปี 2544 จนถึง 2553 พบว่าส่วนใหญ่มีการลงทุนต่อเนื่อง ทำให้เงินลงทุนสะสม (Capital stock) ของประเทศผู้ลงทุนส่วนใหญ่เพิ่มขึ้น แต่มีสัดส่วนการลงทุนลดลง ในขณะที่สหรัฐอเมริกา มีการลดลงทั้งเงินลงทุนสะสมและสัดส่วนการลงทุน โดยออสเตรเลีย ฮังการี และพม่า มีการเพิ่มขึ้นทั้งจำนวนเงินลงทุนสะสมและสัดส่วน

ตารางที่ 2-3 การเปลี่ยนแปลงสัดส่วนการลงทุนจากต่างประเทศรายประเทศ

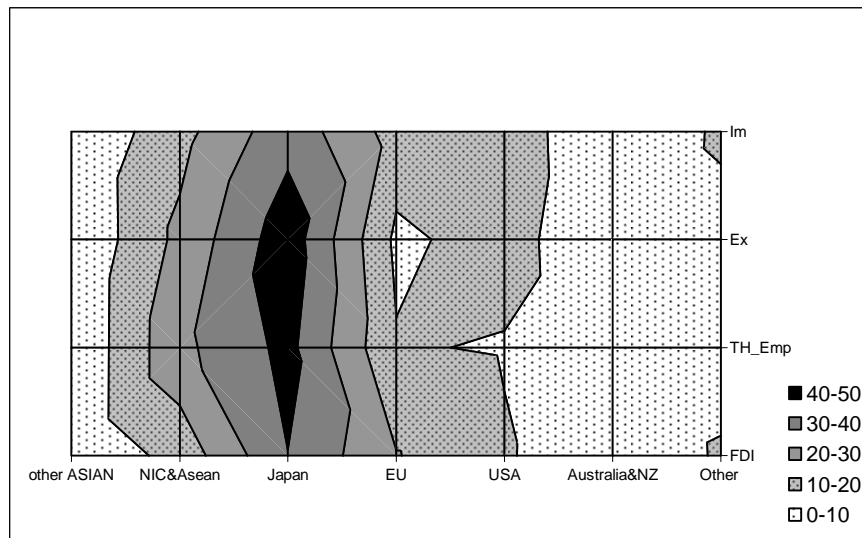
	การเปลี่ยนแปลง		สัดส่วน (%)	
	เงินทุน	สัดส่วน	2553	2544
Thai	+	+	89.5	77.6
non-Thai	+	-	10.5	22.4
others	+	-	3.0	6.9
Japan	+	-	2.9	5.9
Singapore	+	-	1.6	3.5
China	+	-	0.6	1.6
UK	+	-	0.5	0.9
USA	-	-	0.4	2.2
Australia	+	+	0.3	0.2
Taiwan			0.3	
Hong Kong	+	+	0.2	0.1
France	+	+	0.2	0.2
Malaysia	+	-	0.2	0.4
Germany	+	-	0.1	0.4
Myanmar	+	+	0.0	0.0

ตารางที่ 2-4 แสดงสัดส่วนการลงทุนรายสาขาทั้งในระดับแนวนอน (เทียบสัดส่วนการลงทุนในสาขาอื่นของประเทศนั้นๆ) และแนวดิ่ง (เทียบสัดส่วนการลงทุนในสาขานั้นๆ กับประเทศอื่นๆทั้งหมด) พบว่าการลงทุนของญี่ปุ่นมีลักษณะกระจายและมีสัดส่วนที่สูงอย่างเด่นชัดในทุกสาขา โดยการลงทุนของสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร มีลักษณะค่อนข้างใกล้เคียงกันแต่มีสัดส่วนแนวดิ่งน้อยกว่า ในขณะที่การลงทุนของประเทศอื่นๆ มีลักษณะเป็นการกระจุกตัวในบางสาขา

เป็นที่น่าสังเกตว่าในขณะที่ญี่ปุ่นมีสัดส่วนการลงทุนในภาคบริการ และสาธารณูปโภคต่ำเมื่อเทียบกับการลงทุนในสาขาอื่น ประเทศในกลุ่มยุโรป เช่น สหราชอาณาจักร เยอรมัน เนเธอร์แลนด์ รวมทั้งสหรัฐอเมริกา กลับมีสัดส่วนการลงทุนในสาขาดังกล่าวสูง แสดงถึงพฤติกรรมความชำนาญในการลงทุนในสาขานี้ของกลุ่มนอกเอเชีย

สำหรับพฤติกรรมการใช้ทรัพยากร การส่งออก และการจ้างงาน พบว่านักลงทุนจากญี่ปุ่นมีพฤติกรรมที่เน้นการส่งออกและนำเข้าในสัดส่วนที่สูงมาก (ตารางที่ ๘1-12) โดยมีค่า Export-import intensity ถึง 24.58 เทียบกับการลงทุนจากสหรัฐอเมริกา และได้หวั่นที่มีค่าดัชนีดังกล่าวเพียง 4.68 และ 4.61 อย่างไรก็ตาม หากพิจารณา Net-export ratio พบว่ามาเลเซียและฮ่องกงมีสัดส่วนที่สูง 0.67 และ 0.62 ตามลำดับ ในขณะที่ญี่ปุ่นอยู่ในระดับใกล้เคียงได้หวั่นที่ 0.34 และ 0.34 ตามลำดับ จะเห็นว่าพฤติกรรมการลงทุนของแต่ละประเทศที่เชื่อมโยงกับประเภทของการลงทุนส่งผลต่อสัดส่วนการนำเข้าและส่งออกของไทย อย่างชัดเจน

แผนภาพที่ 2-7 สัดส่วนการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ การจ้างงาน การนำเข้า และการส่งออกรายประเทศสำคัญ

ในแผนภาพที่ 2-7 แสดงถึงพฤติกรรมกรรมการจ้างงาน การส่งออก และการนำเข้าของนักลงทุนจากต่างประเทศ ระหว่างปี 2539-2551 พบว่า ญี่ปุ่นมีสัดส่วนการลงทุนที่สูง และมีพฤติกรรมกรรมการจ้างงานและการส่งออกที่สูงมาก ในขณะที่การลงทุนจากสหภาพยุโรปมีสัดส่วนการส่งออกที่น้อยมาก (ต่ำกว่าร้อยละ 10) และเป็นที่น่าสนใจว่าการลงทุนจากสหรัฐอเมริกา มีสัดส่วนการจ้างงานน้อยกว่าประเทศผู้ลงทุนหลักอื่นๆ แสดงให้เห็นว่านอกจากพฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุนในแต่ละประเทศจะส่งผลต่อการส่งออกและนำเข้าแล้ว ยังมีผลต่อการจ้างงานอย่างมีนัยยะอีกด้วย

นอกจากนั้น จากการศึกษาพบว่าขนาดการลงทุนมีความสัมพันธ์ต่อสัดส่วนการส่งออก โดยมีลักษณะแปรผกผันซึ่งกันและกัน จากแผนภาพที่ 2-8 จะเห็นว่า โครงการที่มีการส่งออกในสัดส่วนที่สูง จะมีขนาดโครงการค่อนข้างเล็ก (ไม่เกิน 300 ล้านบาท) ในขณะที่โครงการที่มีขนาดใหญ่จะมีสัดส่วนการส่งออกน้อยกว่า (ต่ำกว่าร้อยละ 50)

ตารางที่ 2-4 ลักษณะพฤติกรรมการลงทุนรายสาขาของประเทศต่างๆ

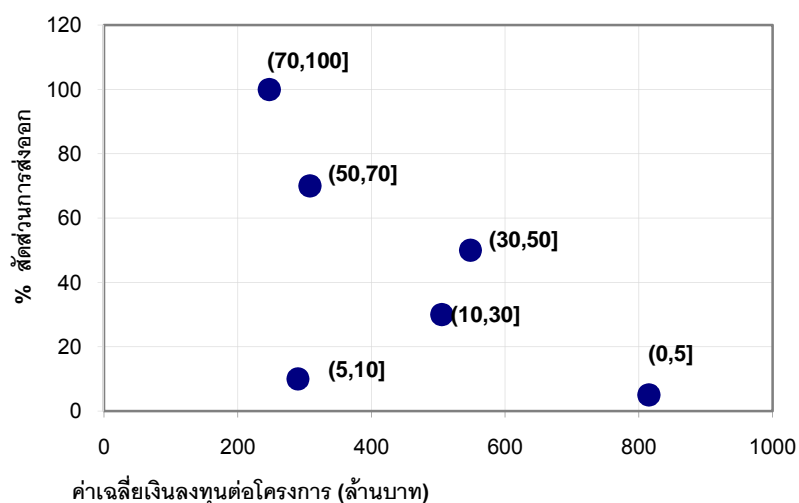
ประเทศผู้ลงทุน	สัดส่วนการลงทุนรายสาขา (เฉพาะประเทศ)							สัดส่วนการลงทุนรายสาขา (เทียบทั้งหมด)						
	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7
Australia	25	43	1.6	4.7	0.9	8.9	17	6	5.5	0.3	0.4	0	0.4	1.2
Austria	5.3	0	45	37	0	13	0	0.1	0	0.3	0.2	0	0	0
Barbados	0	100	0	0	0	0	0	0	0.1	0	0	0	0	0
Belgium	0	39	5.1	0.9	0	52	2.8	0	3.9	0.6	0.1	0	1.6	0.2
Bermuda	0	0	39	30	0	0	32	0	0	2.2	1	0	0	0.9
British Virgin Isla	0	0	0	0	0	0	100	0	0	0	0	0	0	0
British Virgin Islan	0	0	0	0	0	0	100	0	0	0	0	0	0	2.3
Canada	51	3.8	4.2	15	18	7.2	1.1	3.1	0.1	0.2	0.3	0.2	0.1	0
Cayman Island	0	20	0	0	23	0	57	0	2.4	0	0	1	0	4
China	11	9.5	13	2.4	25	37	2	3.9	1.9	3	0.3	1.8	2.2	0.2
Cyprus	0	0	0	0	0	0	100	0	0	0	0	0	0	0
Denmark	15	0	79	4.9	0	0	1.1	0.4	0	1.3	0	0	0	0
Finland	0	0	0	67	0	15	18	0	0	0	0.3	0	0	0.1
France	5.3	73	2	11	3.2	4	1.5	1.6	12	0.4	1.3	0.2	0.2	0.1
Germany	2.9	4.7	3.7	2.4	0.6	18	68	1.5	1.3	1.2	0.5	0.1	1.6	11
Gibraltar	0	0	100	0	0	0	0	0	0	1.9	0	0	0	0
Hong Kong	14	0.8	27	0.8	26	4.6	27	7.5	0.2	9	0.2	2.7	0.4	4.3
India	0.4	0.9	33	1.5	0.9	52	12	0.1	0.1	3.7	0.1	0	1.5	0.6
Indonesia	0	0	90	0	0	0	9.7	0	0	2.9	0	0	0	0.1
Iran	0	81	19	0	0	0	0	0	0.1	0	0	0	0	0
Ireland	0	0	10	1.6	0	23	66	0	0	0.6	0.1	0	0.4	2
Israel	0	0	100	0	0	0	0	0	0	0.1	0	0	0	0
Italy	1	0	0	8.2	3.6	87	0	0.1	0	0	0.3	0.1	1.2	0
Japan	3.1	8.9	5.3	23	42	14	3.7	27	41	29	75	69	20	9.7
Rep. of Korea	2.6	13	9.8	1.5	47	26	0	0.8	2.2	2	0.2	2.9	1.4	0
Lebanon	0	0	100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Liberia	0	11	49	0	0	0	40	0	0.4	1.9	0	0	0	0.7
Lichtenstein	0	0	58	0	42	0	0	0	0	0.7	0	0.2	0	0
Luxemburg	0	0	0	30	0	0	70	0	0	0	0	0	0	0
Malaysia	35	4.5	3.1	4.3	32	20	1.1	6.3	0.4	0.3	0.3	1.1	0.6	0.1
Mauritius	60	0	40	0	0	0	0	0.2	0	0.1	0	0	0	0
Myanmar	0	0	0	0	100	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Netherlands	10	0	1.7	4.2	6.5	22	55	5.2	0	0.5	0.8	0.6	1.8	8.3
New Zealand	0	0	0	100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Norway	1.2	17	2.9	0	0	79	0	0	0.3	0.1	0	0	0.4	0
Others	5.8	0.8	3.6	0.1	2.9	76	11	7	0.5	2.7	0	0.7	15	3.8
Pakistan	0	0	6.2	0	0	0	94	0	0	0.1	0	0	0	0.7
Panama	0	0	0.6	0	0.5	99	0.2	0	0	0.2	0	0.1	11	0
Portugal	63	0	31	0	0	5.4	0	0.3	0	0.1	0	0	0	0
Singapore	2.1	22	0.7	15	22	20	17	1.5	8.8	0.3	4.1	3.1	2.5	3.9
South Africa	0	0	100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spain	0	0	0	0	81	0	19	0	0	0	0	0	0	0
Sri Lanka	0	0	0	0	0	100	0	0	0	0	0	0	0	0
Sweden	0	0	4.2	2.3	0	0.7	93	0	0	0.4	0.1	0	0	4.4
Switzerland	25	4.7	27	11	26	6	1	6.6	0.7	4.6	1.1	1.3	0.3	0.1
Syria	0	0	100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Taiwan	7.7	4	28	5.7	22	32	1.3	8.8	2.4	20	2.4	4.7	5.9	0.4
U.S.A.	4.6	3.6	2.1	11	18	44	16	11	4.7	3.2	9.7	8.5	18	12
United Kingdom	0.2	8.9	4.2	1.1	4.4	38	43	0.5	11	5.9	0.9	1.9	14	29

ที่มา: รวบรวมและประมวลจากข้อมูลส่งเสริมการลงทุนระหว่างปี 1985-2010

 [50 up)
 [30-50)
 [10-30)
 (0-10)

 [20 up)
 [10-20)
 [5-10)
 (0-5)

แผนภาพที่ 2-8 ความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนการส่งออกและขนาดโครงการ

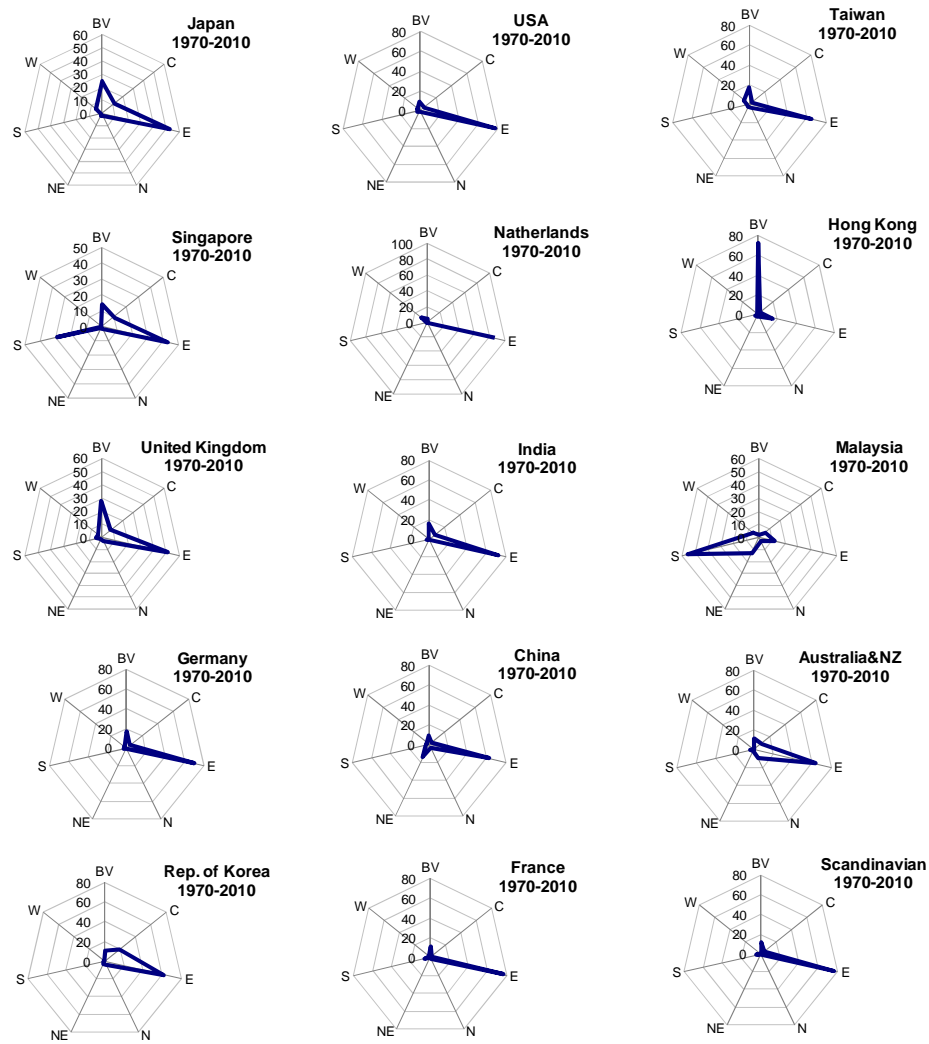

2.4 ลักษณะการกระจายตัวเชิงพื้นที่ของการลงทุน

ลักษณะการกระจายตัวของการลงทุนในไทย พิจารณารวมทุกประเภทกิจการในช่วงปี 2513-2553 พบว่าการกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกและปริมณฑล โดยมีจำนวนโครงการรวมกันถึงร้อยละ 56 คิดเป็นร้อยละ 67 ของเงินลงทุนที่ได้รับการส่งเสริมทั้งหมด ในขณะที่ภาคเหนือ และภาคตะวันตก มีจำนวนโครงการรวมกันเพียงร้อยละ 6 คิดเป็นร้อยละ 7.7 ของเงินลงทุนที่ได้รับการส่งเสริมทั้งหมด

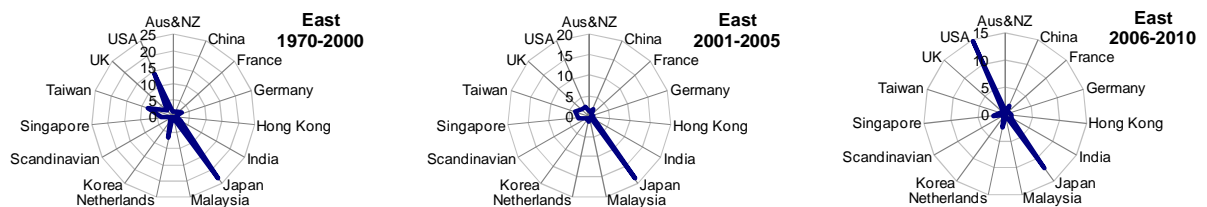
ลักษณะการกระจุกตัวดังกล่าวจะปรากฏเด่นชัดขึ้นเมื่อพิจารณาจากพฤติกรรมของประเทศผู้ลงทุนแยกตามพื้นที่ โดยพบว่าประเทศส่วนใหญ่มีการกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกสะท้อนถึงลักษณะความได้เปรียบเชิงภูมิศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับประเภทของการลงทุน สำหรับประเทศที่มีการกระจุกตัวของการลงทุนในภาคอื่นๆ คือ มาเลเซีย (ภาคใต้) สิงคโปร์ (ตะวันออก และใต้) ฮองกง (กรุงเทพและปริมณฑล) สำหรับประเทศที่มีการลงทุนในลักษณะที่ค่อนข้างกระจายตัวเมื่อเทียบกับประเทศอื่น คือ ญี่ปุ่น (ตะวันออก กรุงเทพและปริมณฑล และกลาง) และสิงคโปร์ (ตะวันออก ใต้ และกรุงเทพและปริมณฑล) และสหราชอาณาจักร (ตะวันออก กรุงเทพและปริมณฑล และกลาง)

แผนภาพที่ 2-9 การลงทุนโดยตรงสะสมรายประเทศและภูมิภาค

หากพิจารณาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการลงทุนตามช่วงระยะเวลาในพื้นที่สำคัญที่มีการกระจุกตัวมาก เช่น ภาคตะวันออก พบว่าญี่ปุ่นยังคงเป็นผู้นำการลงทุนอย่างต่อเนื่อง โดยสหรัฐอเมริกาลดบทบาทลงไปในช่วงปี 2544-2548 แต่กลับขึ้นมาบทบาทสำคัญอีกครั้งในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา

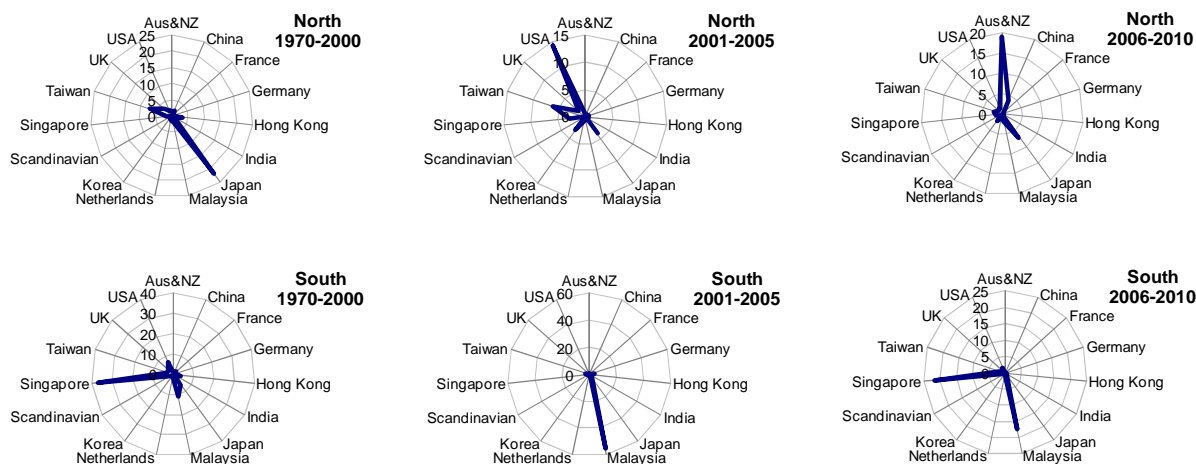
แผนภาพที่ 2-10 การลงทุนของสหรัฐอเมริกาในภาคตะวันออกมีบทบาทเพิ่มขึ้นในระยะหลัง

สำหรับโครงสร้างการลงทุนในภาคอื่นๆ ของไทยมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมาก โดยเฉพาะภาคเหนือ และภาคใต้ โดยภาคเหนือมีญี่ปุ่นเป็นผู้นำในช่วงแรก ต่อมาสหรัฐอเมริกาเข้ามาแทนที่ในช่วงกลาง และในช่วง 5 ปีหลังมี

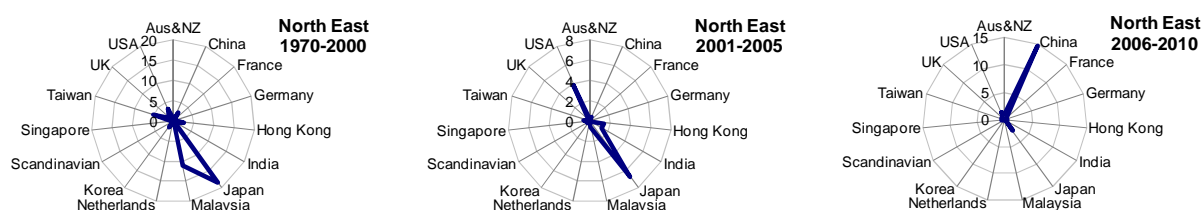
ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์มามีบทบาทนำ ในขณะที่ภาคใต้มีสิงคโปร์เป็นผู้ริเริ่ม ตามด้วยมาเลเซียในช่วงกลาง และในช่วง 5 ปีหลังทั้งมาเลเซียและสิงคโปร์ต่างมีบทบาทสำคัญทั้งคู่

แผนภาพที่ 2-11 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการลงทุนในภาคเหนือและภาคใต้

สำหรับโครงสร้างของภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็น่าสนใจ โดยในช่วงแรกและช่วงกลางมี ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และมาเลเซีย เป็นผู้นำ แต่ในช่วงท้ายกลับเป็นจีนที่มีบทบาทสำคัญ

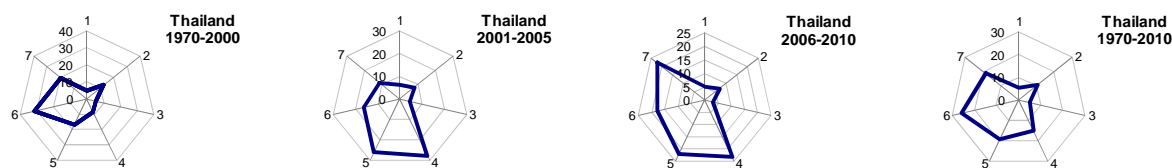
แผนภาพที่ 2-12 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการลงทุนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จีนมีบทบาทมากขึ้น

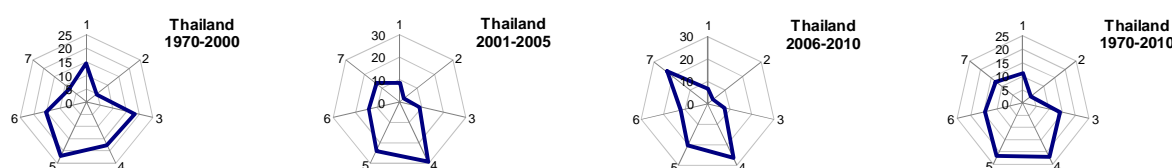
พิจารณาสัดส่วนสาขาการลงทุน พบว่าในยุคแรกๆ มีการกระจุกตัวของการลงทุนในสาขาเคมีภัณฑ์ และต่อมากระจายไปยังสาขาสถิติภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์ขนส่ง และสาขาอิเล็กทรอนิกส์/เครื่องไฟฟ้า ในช่วงที่สองตามด้วยสาขาบริการและสาธารณูปโภคในช่วง 5 ปีหลัง โดยมีการเติบโตของการลงทุนในสาขาเหมืองแร่ เซรามิกส์ และโลหะขั้นมูลฐานอย่างต่อเนื่อง โดยในปัจจุบันสาขาที่มีมูลค่าการลงทุนสูงที่สุดคือ สาขาเคมีภัณฑ์ ตามด้วยสาขาอิเล็กทรอนิกส์ และเครื่องไฟฟ้า สาขาบริการและสาธารณูปโภค สาขาสถิติภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์ขนส่ง และสาขาเหมืองแร่ เซรามิกส์ และโลหะขั้นมูลฐาน ในขณะที่สาขาอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมเบายังมีการลงทุนที่ได้รับการส่งเสริมน้อยเมื่อเทียบกับสาขาอื่น โดยสาขาที่มีค่าเฉลี่ยเงินลงทุนต่อโครงการสูงที่สุดคือสาขาเหมืองแร่ เซรามิกส์ และโลหะขั้นมูลฐาน

แผนภาพที่ 2-13 สัดส่วนมูลค่าและจำนวนโครงการการลงทุนแยกตามสาขา⁵

สัดส่วนมูลค่าโครงการ

สัดส่วนจำนวนโครงการ

นอกจากนั้น หากพิจารณา Specialization index⁶ (ตารางที่ 2-5) จะพบว่า การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ รายภูมิภาคและสาขาสามารถบ่งบอกถึงลักษณะความชำนาญของภูมิภาคต่างๆ เช่น กรุงเทพฯและปริมณฑล มีความชำนาญในสาขาบริการและสาธารณูปโภค ภาคตะวันออก ชำนาญในสาขาเหมืองแร่ เซรามิกส์ และโลหะขั้นมูลฐาน ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์ขนส่ง อิเล็กทรอนิกส์ และเครื่องไฟฟ้า และเคมีภัณฑ์ ภาคใต้ และภาคตะวันตกชำนาญในสาขา การเกษตร ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือชำนาญในสาขาการผลิตในอุตสาหกรรมขนาดเบา เป็นต้น

ตารางที่ 2-5 Specialization index แยกตามภูมิภาครายสาขา

ภูมิภาค	สาขาการผลิต/บริการ ⁷						
	1	2	3	4	5	6	7
กรุงเทพฯและปริมณฑล	0.62	0.35	1.15	0.63	1.16	0.63	1.81
ภาคกลาง	0.48	0.76	0.50	0.82	1.61	0.91	0.21
ภาคตะวันออก	0.52	1.73	0.93	1.91	0.77	1.68	0.48
ภาคเหนือ	1.19	1.57	1.67	0.61	0.86	0.44	0.59
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1.16	0.67	1.63	0.54	0.92	1.02	0.27
ภาคใต้	5.83	0.60	0.44	0.14	0.11	0.45	1.98
ภาคตะวันตก	3.40	4.14	1.04	0.48	0.11	1.13	1.51

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลการลงทุนส่งเสริมการลงทุนของบีโอไอ ระหว่างปี 2513-2553

⁵ สาขาการผลิตและบริการ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 จำแนกตามการจัดหมวดกิจการของบีโอไอ ดังนี้ 1. เกษตรกรรมและผลิตผลเกษตร 2.เหมืองแร่ เซรามิกส์ และโลหะขั้นมูลฐาน 3. อุตสาหกรรมเบา 4. ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์ขนส่ง 5. อิเล็กทรอนิกส์ และเครื่องไฟฟ้า 6. เคมีภัณฑ์ และ 7. บริการและสาธารณูปโภค

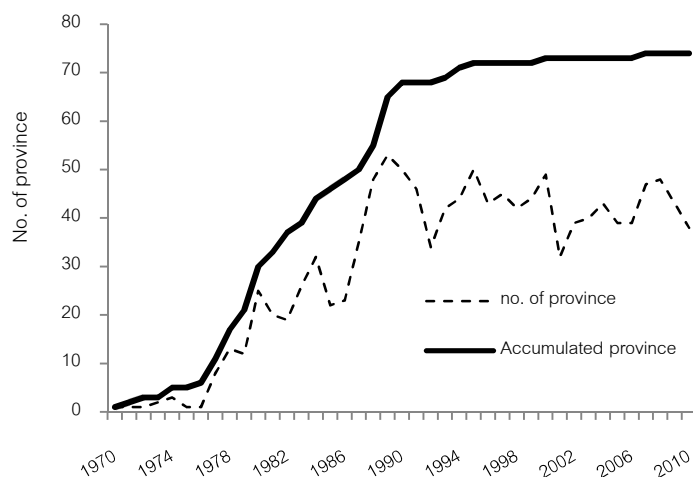
⁶ คำนวณจากการใช้สัดส่วนแรงงาน $SP_i^j = \frac{Y_{ij}/Y_j}{Y_i/Y}$ โดย Y_{ij} แทนแรงงานของสาขา i ในภูมิภาค j ; Y_i แทนแรงงานทั้งหมดของสาขาการผลิต i ;

Y_j แทนแรงงานทั้งหมดของสาขาการผลิต j ; และ Y แทนแรงงานทั้งหมด

⁷ สาขาการผลิตและบริการ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 จำแนกตามการจัดหมวดกิจการของบีโอไอ ดังนี้ 1.เกษตรกรรมและผลิตผลเกษตร 2.เหมืองแร่ เซรามิกส์ และโลหะขั้นมูลฐาน 3. อุตสาหกรรมเบา 4. ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์ขนส่ง 5. อิเล็กทรอนิกส์ และเครื่องไฟฟ้า 6. เคมีภัณฑ์ และ 7. บริการและสาธารณูปโภค

อย่างไรก็ดี หากพิจารณาการกระจายตัวของการลงทุนไปยังภูมิภาคต่างๆ พบว่าต้องใช้ระยะเวลาถึงเกือบ 20 ปี ในการกระจายการลงทุนให้ได้ 68 จังหวัด และครบ 74 จังหวัดในอีก 20 ต่อมา (แผนภาพที่ 2-14 และภาคผนวกที่ 2-16)

แผนภาพที่ 2-14 การกระจายการลงทุนโดยตรงในประเทศไทยให้ครบ 74 จังหวัด ต้องใช้เวลาถึง 40 ปี

ลักษณะที่สำคัญเหล่านี้สะท้อนถึงพฤติกรรมการลงทุนที่สอดคล้องกับลักษณะความได้เปรียบเชิงพื้นที่ของไทย ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากปัจจัยดึงดูด (Pull factors) เช่น จากนโยบายการส่งเสริมการลงทุนที่เน้นพื้นที่การส่งเสริมและการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคพื้นฐาน ตลอดจนลักษณะเฉพาะของพื้นที่ เช่น ที่ตั้งท่าเลทางภูมิศาสตร์ การเป็นพื้นที่เพาะปลูก จำนวนแรงงาน ขนาดของตลาด รวมทั้งเครือข่ายความเชื่อมโยงทางธุรกิจทั้งในลักษณะห่วงโซ่อุปทาน (supply chain) กลุ่มวิสาหกิจ (Cluster) ทั้งในลักษณะแนวตั้งและแนวนอน และลักษณะความสัมพันธ์ทางเชื้อชาติ

2.5 ลักษณะความเชื่อมโยงทางธุรกิจเชิงพื้นที่

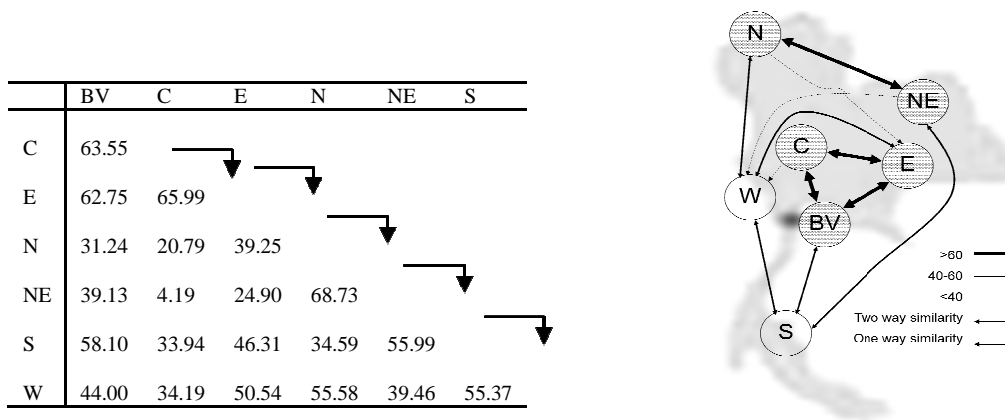
การพิจารณาความเชื่อมโยงทางธุรกิจเชิงพื้นที่ในการศึกษานี้ ใช้วิธีการวิเคราะห์โดยใช้ดัชนี 2 ตัว คือ ดัชนีความเหมือน (Similarity index) และดัชนีเครือข่ายทางธุรกิจ (Regional business network index) ดังนี้

ดัชนีความเหมือน (Similarity index)

จากการวิเคราะห์ความเหมือนเชิงพื้นที่ (Regional similarity) โดยใช้ Regional similarity index⁸ ซึ่งประยุกต์ร่วมกับดัชนี RCA (Reveal comparative advantage) โดยใช้ค่าเฉลี่ยของตัวแปรการส่งออก การนำเข้า ระหว่างปี 2539-2546 พบว่าภูมิภาคที่มีความเหมือนระหว่างกันมากที่สุดคือ ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมาคือ กลุ่มสามเหลี่ยม กรุงเทพฯและปริมณฑล-ภาคกลาง-ภาคตะวันออก และเป็นความเหมือนในลักษณะ 2 ทิศทาง ในขณะที่ภาคอื่นๆ ยังมีความสัมพันธ์กันในระดับรองลงไป (ค่าต่ำกว่า 60)

⁸ คำนวณจากสูตร $Sim_{ij} = 100 - \frac{1}{4} \sum_k |adjRCA_i^k - adjRCA_j^k|$ และ $RCA_i^k = \left(\frac{1000}{y_i} \right) \left[(x_i^k - m_i^k) - \sum_k (x_i^k - m_i^k) \left(\frac{x_i^k + m_i^k}{\sum_k (x_i^k + m_i^k)} \right) \right]$ โดย i, j แทนภูมิภาค i และภูมิภาค j ; k แทนสาขาการผลิต/บริการ; RCA_i^k แทน Reveal comparative advantage ของสาขา k ในภูมิภาค i ; x_i^k แทนการส่งออกของสินค้าในสาขา k ของภูมิภาค i ; m_i^k แทนการนำเข้าสินค้าในสาขา k ของภูมิภาค i ; และ y_i แทน gross regional product ของภูมิภาค i

แผนภาพที่ 2-15 Regional Similarity

หมายเหตุ: BV C E N NE และ S แทน กรุงเทพฯและปริมณฑล ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันตก และภาคใต้

ดัชนีเครือข่ายทางธุรกิจ (Regional business network index)

ดัชนีเครือข่ายทางธุรกิจระหว่างภูมิภาค (Regional business network index: RBNI)⁹ เป็นการประยุกต์ใช้ Trade intensity index เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างที่ตั้งของสำนักงานใหญ่และสาขาของธุรกิจในประเทศไทย เพื่อศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายธุรกิจและพื้นที่ ว่ามีนัยยะสำคัญที่สอดคล้องกับความเหมือนเชิงพื้นที่ที่ได้ศึกษาไปแล้วโดยใช้ Regional similarity index หรือไม่

ผลการศึกษาในตารางที่ 2-6 ชี้ว่าพฤติกรรมการตั้งสาขาของสำนักงานใหญ่มีแนวโน้มที่เป็นไปในลักษณะที่สอดคล้องกับความเหมือนเชิงพื้นที่มากขึ้น โดยภาคกลาง ภาคใต้ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันตก มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมาก โดยเฉพาะภาคกลางที่มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่แยกตัวออกจากกลุ่มสามเหลี่ยม กรุงเทพฯปริมณฑล-กลาง-ตะวันออก ไปสู่ความเชื่อมโยงกับภาคตะวันตก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือมากขึ้น ในขณะที่โครงสร้างของกรุงเทพฯ และปริมณฑล ยังไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก

⁹ คำนวณจากสูตร $RBNI_{ij} = \frac{B_{ij}}{B_i B_j} B$ และ $B_{ij} = b_{ij} + b_{ji}$ โดย $RBNI_{ij}$ แทน RBNI ระหว่างภูมิภาค i และภูมิภาค j ; B_{ij} แทน inter-regional business network ระหว่างภูมิภาค i และภูมิภาค j ; b_{ij} คำนวณจากผลรวมของสาขาของสำนักงานใหญ่ในภูมิภาค i ที่ตั้งอยู่ในภูมิภาค j ; B_i, B_j แทน total business network of ของภูมิภาค i และภูมิภาค j ; b_{ij} คำนวณจากผลรวมของจำนวนสาขาในภูมิภาค i และภูมิภาค j ตามลำดับ และ B แทนจำนวนสาขาและสำนักงานทั้งหมดในประเทศ

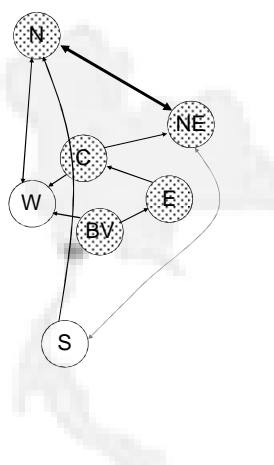
ตารางที่ 2-6 Regional business network index (RBNI) 2550 และ 2553¹⁰

2550									2553								
B	--> B --> V --> E --> C --> W --> NE --> S --> N								B	--> B --> V --> E --> W --> C --> NE --> S --> N							
C	--> C --> B --> V --> W --> E --> NE --> N --> S								C	--> C --> W --> NE --> N --> E --> V --> S --> B							
E	--> E --> B --> V --> C --> NE --> S --> N --> W								E	--> E --> C --> B --> V --> NE --> S --> W --> N							
N	--> N --> C --> B --> V --> NE --> E --> W --> S								N	--> N --> NE --> C --> W --> S --> E --> B --> V							
NE	--> NE --> C --> B --> V --> E --> NE --> W --> V								NE	--> NE --> C --> N --> S --> E --> B --> W --> V							
S	--> S --> B --> V --> E --> W --> N --> C --> NE								S	--> S --> N --> C --> NE --> E --> B --> W --> V							
V	--> V --> B --> W --> C --> E --> N --> NE --> S								V	--> V --> B --> W --> C --> E --> N --> S --> NE							
W	--> W --> V --> C --> B --> S --> E --> N --> NE								W	--> W --> C --> V --> N --> S --> B --> E --> NE							

	B	C	E	N	NE	S	V	W
B	0.918	0.211	0.274	0.105	0.117	0.107	0.341	0.178
C		10.857	0.137	0.118	0.131	0.017	0.273	0.261
E			5.541	0.044	0.066	0.046	0.215	0.044
N				3.158	0.051	0.031	0.073	0.040
NE					4.731	0.010	0.068	0.037
S						3.657	0.050	0.062
V							2.692	0.294
W								12.012

	B	C	E	N	NE	S	V	W
B	0.918	0.154	0.187	0.132	0.147	0.141	0.247	0.159
C		9.789	0.230	0.251	0.298	0.163	0.212	0.411
E			3.973	0.140	0.151	0.149	0.189	0.141
N				3.667	0.272	0.184	0.110	0.207
NE					4.264	0.154	0.059	0.086
S						3.118	0.108	0.166
V							2.391	0.240
W								14.718

แผนภาพที่ 2-16 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของ RBNI ระหว่างปี 2550 และ 2553

3. การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของไทย (Outward FDI)

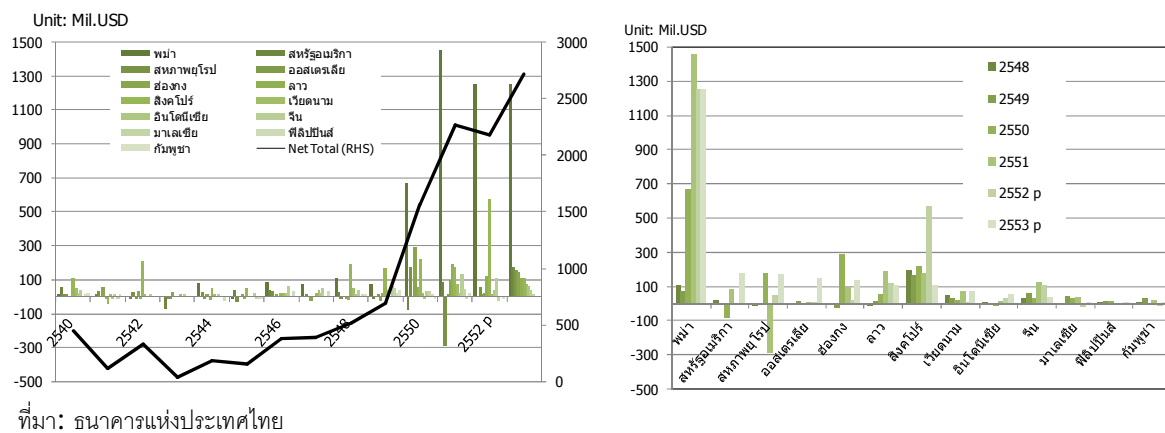
ตลอดช่วงหลายปีที่ผ่านมา ตัวเลขมูลค่าการลงทุนไทยในต่างประเทศ ทั้งจาก World Investment report และ ธนาคารแห่งประเทศไทย ชี้ให้เห็นว่ามีการขยายตัวในอัตราที่สูงอย่างต่อเนื่อง โดยประเทศปลายทางที่สำคัญของไทย¹¹ ในแง่มูลค่าการลงทุนคือ พม่า สหรัฐอเมริกา ยุโรป และประเทศในกลุ่มอาเซียน โดยเฉพาะสิงคโปร์ และกลุ่ม CLMV ในขณะที่การลงทุนในภูมิภาคอื่นๆ ยังน้อยมาก และเป็นลักษณะเฉพาะราย อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจำนวนผู้ประกอบการ (เฉพาะในกลุ่ม CLMV และบางประเทศสำคัญ ในแผนภาพที่ 2-17) พบว่าจำนวนผู้ประกอบการที่ไปลงทุนในประเทศกลุ่ม CLMV

¹⁰ พื้นที่แรเงา (Shading area) แสดงถึงค่า RBNI ที่น้อยกว่า 0.1 ซึ่งมีจำนวนลดลงในปี 2553 แสดงถึงมีการกระจายเครือข่ายทางธุรกิจ หรือมีความสัมพันธ์ทางธุรกิจระหว่างภูมิภาคมากขึ้น

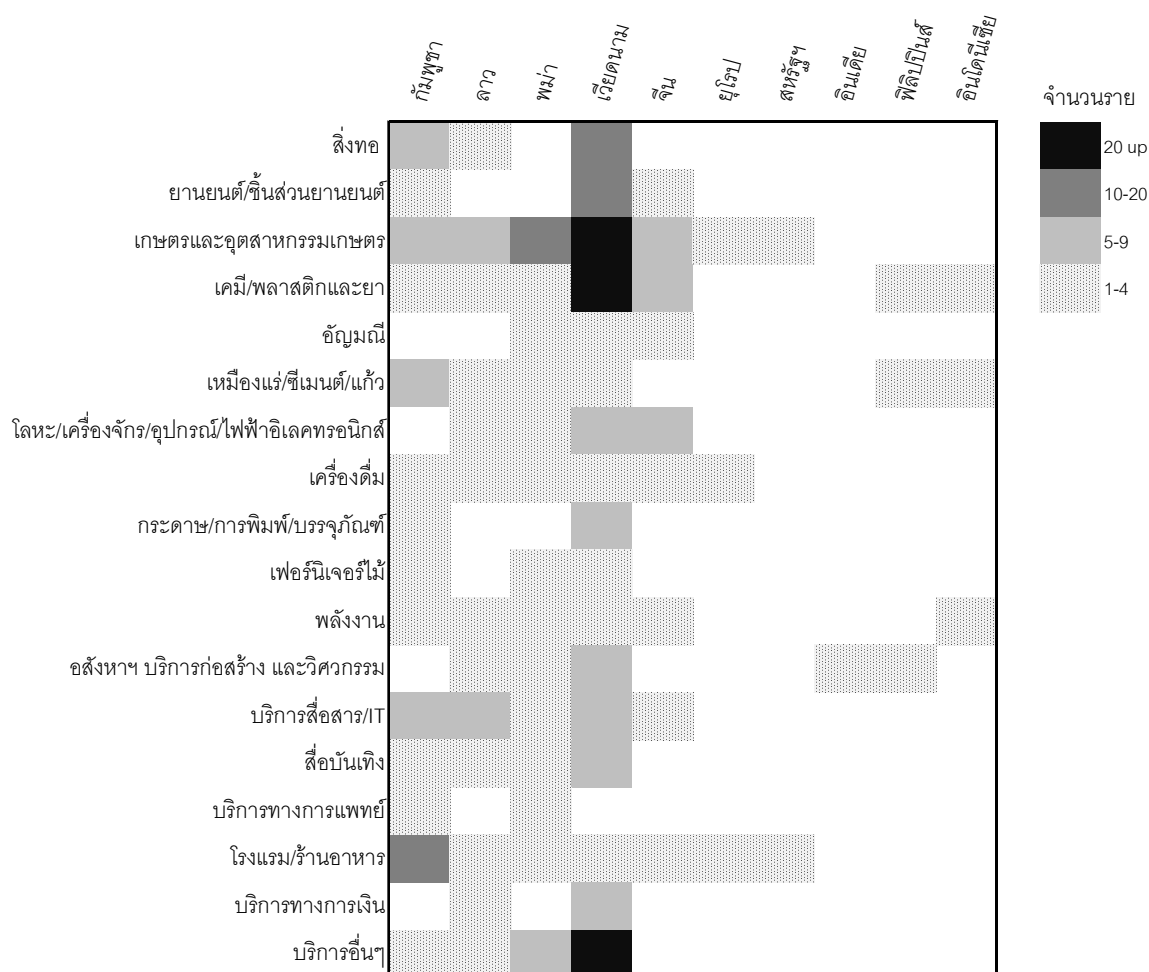
¹¹ จากการรวบรวมโดยคณะผู้วิจัย หากคิดตามมูลค่าการลงทุน พบว่าการลงทุนของไทยในลาวอยู่ในอันดับหนึ่งของการลงทุนจากต่างประเทศทั้งหมดในลาว ลงทุนในพม่าอยู่ในอันดับสองรองจากจีน ลงทุนในเวียดนามอยู่ในอันดับ 13 ลงทุนในกัมพูชาอยู่ในอันดับ 5 ลงทุนในมาเลเซียอยู่ในอันดับ 17 ลงทุนในอินโดนีเซียอยู่ในอันดับ 8 และ ลงทุนในจีนอยู่ในอันดับ 17

โดยเฉพาะเวียดนามมีจำนวนมากกว่าในภูมิภาคอื่น และส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในสาขาการเกษตรและอุตสาหกรรม การเกษตร เคมีภัณฑ์ บริการโรงแรม/ร้านอาหาร บริการสื่อสาร และการผลิตสิ่งทอ

แผนภาพที่ 2-17 Net equity flow ของไทยในต่างประเทศ

แผนภาพที่ 2-18 การลงทุนของไทยในต่างประเทศรายสาขา (จำนวนบริษัท)

หมายเหตุ: ข้อมูลสหรัฐอเมริกาและยุโรป เป็นข้อมูลบางส่วนเท่านั้น

3.1 เหตุผลของการไปลงทุนของไทยในต่างประเทศ

รูปแบบการลงทุนของไทยในต่างประเทศที่พบ มีทั้งลักษณะ Trade oriented Resource seeking oriented Market oriented และ Strategic oriented ซึ่งสามารถอธิบายได้โดยทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศมากมาย (ดูแผนภาพผนวกที่ 2-1) สำหรับประเทศไทยมีงานที่ศึกษาโดย Pananond (2004 และ 2007) ซึ่งได้ศึกษาว่าการลงทุนของไทยในต่างประเทศขึ้นอยู่โครงสร้างตลาดที่เปลี่ยนไป และการตลาดที่อาศัยเครือข่ายความสัมพันธ์ทางการค้าเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อโครงสร้างตลาดยังมีลักษณะที่ไม่สมบูรณ์ ซึ่งเป็นเหตุสำคัญให้ผู้ประกอบการจำเป็นต้องปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาวะการแข่งขันและโครงสร้างตลาดที่เปลี่ยนไป นอกจากนี้ Marson และ Shahbudin (2009) ยังชี้ว่าปัจจัยสำคัญที่เป็นแรงผลักดันให้ผู้ประกอบการไทยไปลงทุนในต่างประเทศนั้นเกิดจากข้อจำกัดในโครงสร้างและอุปสงค์ของตลาดในประเทศ (Domestic market condition) และนโยบายการส่งเสริมการลงทุนของประเทศไทย (Incentive policies) เป็นสำคัญ ในขณะที่ Wee (2007) ชี้ว่าอุปสรรคสำคัญของการลงทุนไทยในต่างประเทศคือความยุ่งยากในการทำความเข้าใจในกฎระเบียบของประเทศผู้รับการลงทุน ขาดข้อมูลการตลาดที่เพียงพอ หน่วยงานของรัฐบาลไทยยังขาดการบูรณาการที่ดี ข้อจำกัดด้านการเข้าถึงเงินทุนของผู้ประกอบการไทย โดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของกฎระเบียบทางการเงินโดยเฉพาะการควบคุมการปริวรรตเงินตรา (Foreign exchange control) เป็นต้น

อย่างไรก็ดี จากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า การลงทุนของไทยในระยะแรกมักจะมีลักษณะ Trade oriented และ Resource seeking oriented แต่ในระยะหลังเริ่มมีลักษณะ Market oriented และ Strategic oriented มากขึ้น ขึ้นอยู่กับประเภทกิจการ ลักษณะตลาด และประเทศที่ไปลงทุน โดยการลงทุนในกลุ่ม CLMV โดยมากจะพบการลงทุนที่มีลักษณะ Trade oriented และ Resource seeking มากกว่า Market oriented ในขณะที่ตลาดอื่นๆ ซึ่งมีขนาดของตลาดใหญ่ เช่น จีน หรืออยู่ในภูมิภาคที่ไกลออกไป เช่น ยุโรป เอเชียใต้ และสหรัฐอเมริกา จะมีลักษณะที่เป็น Market oriented มากกว่าลักษณะอื่น ในขณะที่การลงทุนในลักษณะ Strategic oriented จะพบน้อย และส่วนใหญ่จะอยู่ในประเทศที่ได้ประโยชน์ทางภาษี หรือมีภาพลักษณ์ความชำนาญในสาขาและผลิตภัณฑ์เป้าหมาย

นอกจากนั้นยังพบว่านักลงทุนไทยส่วนใหญ่ทั้งที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลว มีปัจจัยภายในเป็นแรงผลักดัน (Push factor) ร่วมกับปัจจัยที่ดึงดูด (Pull factor) ขณะที่ปัจจัย Push factor ที่มาจากการส่งเสริมของภาครัฐมีผลน้อยมาก

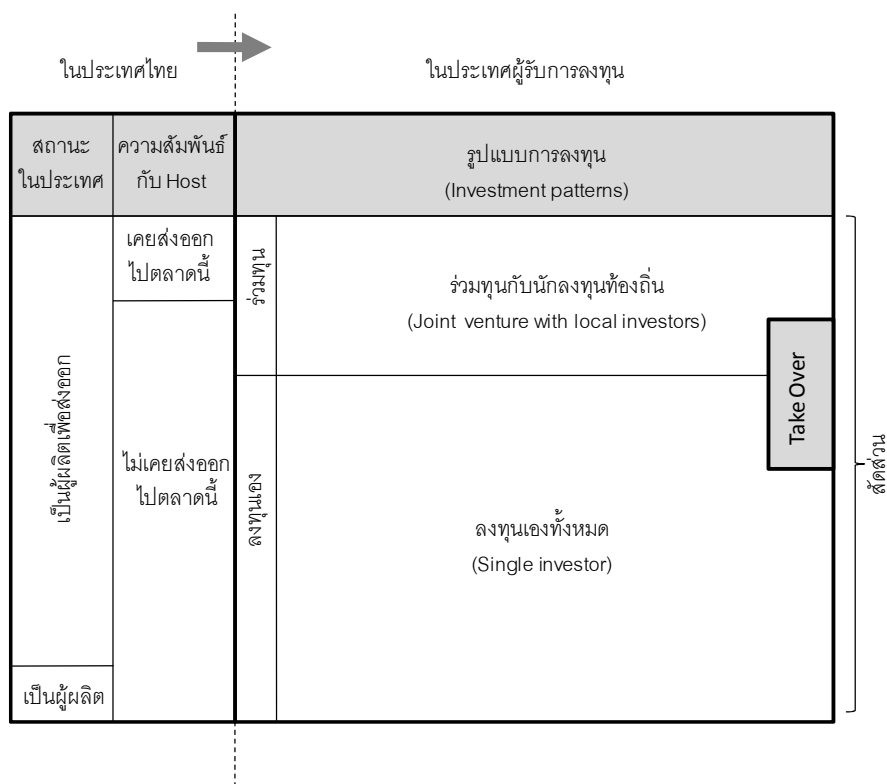
3.2 รูปแบบการลงทุนของไทย

สำหรับรูปแบบการลงทุนของไทยในต่างประเทศพบได้ในหลายลักษณะ ทั้งที่เป็นการลงทุนเองทั้งหมด (Wholly owned) และการร่วมทุนกับท้องถิ่น (Joint venture) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตัวแปร เช่น กฎระเบียบการลงทุน เหตุผลของการลงทุน และสภาพแวดล้อมของประเทศที่ไปลงทุน เป็นต้น โดยผู้ประกอบการหลายรายมีการปรับใช้กลยุทธ์การเลือกรูปแบบการลงทุนในลักษณะที่ทำให้กิจการประสบความสำเร็จได้อย่างน่าสนใจ ในขณะที่บางรายเลือกใช้รูปแบบไม่เหมาะสม หรือมีปัจจัยภายนอกที่ทำให้รูปแบบการลงทุนไม่ส่งเสริมความสำเร็จของกิจการ แผนภาพที่ 2-19 และ 2-20 แสดงรูปแบบการลงทุนและกลยุทธ์ของนักลงทุนไทยตามวัตถุประสงค์หลักของการไปลงทุน ซึ่งจะเห็นว่ารูปแบบที่เลือกใช้มีทั้งที่เกิดจากปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก

โดยการลงทุนของไทยในลักษณะ Trade oriented จะเน้นการขยายฐานการผลิตเพื่อผลประโยชน์ด้านต้นทุน และทรัพยากร รวมทั้งสิทธิประโยชน์ทางการค้าต่างๆ ซึ่งมักจะพบมากในประเทศกลุ่ม CLMV โดยมีลักษณะสำคัญดังนี้

- 1) ผู้ลงทุนส่วนใหญ่มักเป็นผู้ประกอบการเพื่อส่งออก
- 2) ประเทศที่ไปลงทุนส่วนใหญ่ไม่เคยเป็นเป้าหมายการส่งออกของผู้ลงทุนมาก่อน
- 3) สิทธิประโยชน์ และต้นทุนการผลิต เป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจลงทุน
- 4) รูปแบบการลงทุนไม่จำเป็นต้องมีผู้ร่วมทุนท้องถิ่น ยกเว้นการลงทุนตามข้อบังคับของการลงทุน ซึ่งหลายรายสามารถเลือกลงทุนในเขตพิเศษ โดยลงทุนเองทั้งหมด หรือเข้าถือหุ้นทั้งหมดในภายหลัง

แผนภาพที่ 2-19 รูปแบบการลงทุนของผู้ลงทุนเพื่อ Trade Oriented ของไทย

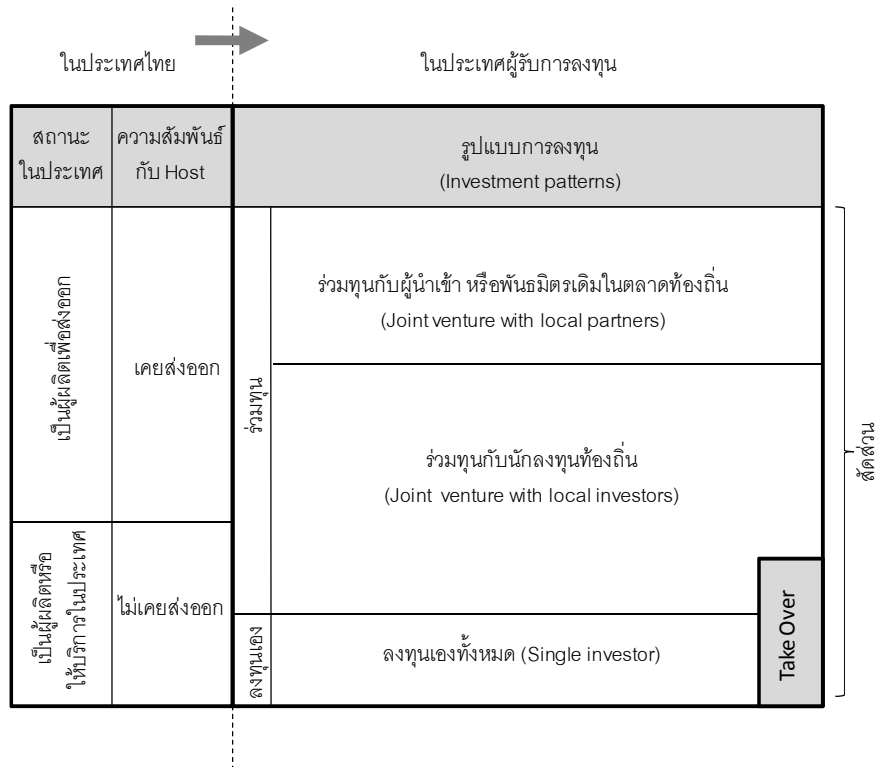

สำหรับการลงทุนในลักษณะ Market oriented เน้นการเข้าถึงตลาด โดยมีเป้าหมายเพื่อจำหน่ายในประเทศที่ลงทุนเป็นหลัก ส่วนใหญ่พบได้ในตลาดที่มีขนาดใหญ่และมีกำลังซื้อสูง เช่น จีน ยุโรป หรือสหรัฐอเมริกา หรือเป็นประเทศที่มีลูกค้าเป้าหมาย เช่น บางประเทศในกลุ่ม CLMV โดยมีลักษณะสำคัญดังนี้

- 1) ผู้ลงทุนมีทั้งผู้ประกอบการเพื่อส่งออกและผู้ที่ต้องการขยายตลาด โดยมีสัดส่วนระหว่างผู้ประกอบการ 2 กลุ่มไม่ต่างกันมากนัก
- 2) หากเป็นผู้ส่งออก พบว่าส่วนใหญ่มีการส่งออกไปในตลาดนี้อยู่แล้ว
- 3) ขนาดของตลาด และต้นทุนการส่งออก เป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจลงทุน

4) รูปแบบการลงทุนจำเป็นต้องมีผู้ร่วมทุนท้องถิ่น โดยเฉพาะการลงทุนในประเทศกำลังพัฒนาที่มีกฎระเบียบ และปัญหาในกระบวนการดำเนินการมาก ยกเว้น ในประเทศที่พัฒนาแล้ว และมีปัญหาในกระบวนการดำเนินการน้อย อาจลงทุนเองทั้งหมด หรือเข้าถือหุ้นทั้งหมดในภายหลัง

แผนภาพที่ 2-20 รูปแบบการลงทุนของผู้ลงทุนเพื่อ Market Oriented ของไทย

สำหรับการลงทุนในลักษณะผสมระหว่าง Trade oriented และ Market Oriented มักพบในประเทศกำลังพัฒนาที่ไกลออกไปในภูมิภาคอื่น โดยมักจะมีเหตุผลหลักเพื่อการเข้าถึงตลาดเป้าหมาย (Market oriented) เพื่อประโยชน์ในด้านสิทธิประโยชน์ทางการค้า เช่น การลงทุนในเม็กซิโก เพื่อประโยชน์ในการเข้าถึงตลาดสหรัฐอเมริกาและแคนาดา และการลงทุนในประเทศยุโรปตะวันออกเพื่อเป็นฐานการผลิตเพื่อส่งออกไปยังประเทศในกลุ่มยุโรป เป็นต้น

นอกจากนั้นยังพบการลงทุนของไทยในลักษณะ Resource seeking oriented เพื่อทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีจำนวนผู้ประกอบการไม่มาก และส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ และการลงทุนในลักษณะเพื่อผลทางกลยุทธ์ (Strategic oriented) ซึ่งส่วนใหญ่มีการลงทุนเพื่อสิทธิทางภาษีและการบัญชี เช่น การตั้งสำนักงานใหญ่ในภูมิภาค หรือการมีบริษัทตัวแทนเพื่อทำธุรกรรมแทนบริษัทแม่ เป็นต้น

ตารางที่ 2-7 สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกประเทศเพื่อการลงทุนในต่างประเทศของไทย

ปัจจัย	Trade oriented	Market oriented	การเปลี่ยนแปลงของ CLMV*
เศรษฐกิจมหภาค	●	●●●	ดีขึ้น
เสถียรภาพทางการเมือง	●●	●	ไม่ชัดเจน/คงเดิม
ต้นทุนวัตถุดิบ	●●●	●	สูงขึ้น
ต้นทุนแรงงาน	●●	●	สูงขึ้น
แรงงานมีฝีมือ	●	●	ต่ำกว่าที่คาด
สาธารณูปโภคพื้นฐาน	●	●	ดีขึ้น (ยกเว้นพลังงาน)
ขนาดของตลาด		●●●	-
สิทธิประโยชน์ทางการค้า	●●●●		-
สิทธิประโยชน์ทางการลงทุน	●●	●	-

หมายเหตุ: * เป็นภาพรวมของกลุ่มประเทศ CLMV จากการสำรวจทัศนคติผู้ประกอบการเปรียบเทียบระหว่างปีที่เริ่มเข้าไปลงทุนและปัจจุบัน (หรือปีที่เลิกกิจการ)

3.3 ปัญหาอุปสรรคของนักลงทุนไทย

ปัญหาอุปสรรคของนักลงทุนไทย โดยเฉพาะใน CLMV ซึ่งส่วนใหญ่มีลักษณะการลงทุนเพื่อเป็นฐานการผลิตเพื่อส่งออก พบว่าปัจจัยด้านแรงงาน และต้นทุนการผลิต เป็นปัญหาสำคัญที่มีการเปลี่ยนแปลงที่เป็นอุปสรรคมากขึ้น โดยด้านแรงงานมีปัญหาทั้งต้นทุนที่สูงขึ้นและมีมือแรงงานมีพัฒนาการต่ำกว่าที่คาดหวัง รวมทั้งวัฒนธรรมการทำงานของแรงงานในแต่ละประเทศที่ต้องศึกษาและปรับตัวนอกเหนือจากที่คาดการณ์ไว้ ในขณะที่วัตถุดิบบางประเภทเริ่มหายากและมีราคาสูงขึ้น รวมทั้งคุณภาพไม่แตกต่างหรือต่ำกว่าที่ผลิตได้ในประเทศไทย นอกจากนั้นปัญหาด้านอัตราแลกเปลี่ยนและพลังงานทั้งราคาและความเพียงพอเป็นปัญหาที่สอดคล้องกับการขยายตัวของการลงทุนในภูมิภาคนี้ โดยเฉพาะเวียดนาม ที่มีอัตราการขยายตัวของการลงทุนจากต่างประเทศสูงมาก

สำหรับปัญหาด้านอื่นๆ พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น และเป็นไปในลักษณะที่ไม่แตกต่างไปจากที่นักลงทุนเคยคาดการณ์ไว้

ตารางที่ 2-8 สรุปปัญหา/อุปสรรคของนักลงทุนไทย

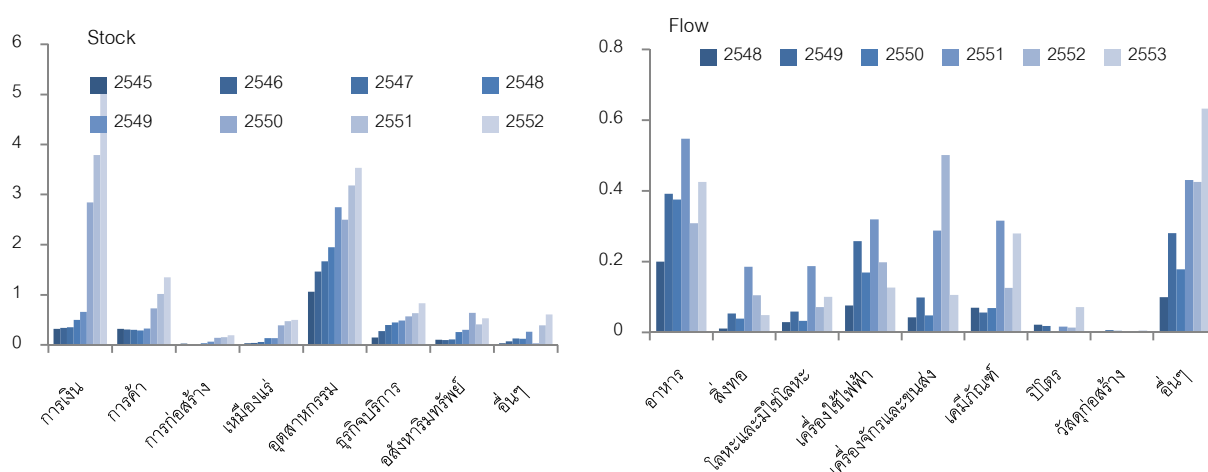
ปัญหา/อุปสรรค	การเปลี่ยนแปลงของ CLMV*
กฎระเบียบและขั้นตอนทางธุรกิจ	ดีขึ้น
ปัญหาแรงงาน	ไม่เปลี่ยนแปลง
การทุจริตจากภาครัฐ	ไม่เปลี่ยนแปลง/ดีขึ้น
อาชญากรรม	ดีขึ้น
การขนส่ง	ไม่เปลี่ยนแปลง
พลังงาน	ราคาสูง/ขาดแคลน
ฝีมือแรงงาน	ต่ำกว่าที่คาด
ต้นทุนแรงงาน	สูงขึ้น
ต้นทุนวัตถุดิบ	สูงขึ้น/หายาก/คุณภาพต่ำกว่าที่คาด
ทัศนคติจากคนท้องถิ่น	ดีขึ้น
อัตราแลกเปลี่ยน	เป็นปัญหา

3.4 แนวโน้ม

จากข้อมูลการลงทุนโดยตรงของไทยตั้งแต่ปี 2545-2553 พบว่าสาขาการลงทุนที่มีแนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่องในเกือบทุกสาขาการผลิต/บริการ แม้จะมีการชะลอตัวบ้างในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ แต่มีการฟื้นตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว ยกเว้นสิ่งทอ เครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง และเครื่องใช้ไฟฟ้า ซึ่งยังชะลอตัว (แผนภาพที่ 2-21)

เป็นที่น่าสังเกตว่า แนวโน้มดังกล่าวส่วนใหญ่สอดคล้องกับศักยภาพตามสาขาความชำนาญการของไทย โดยเฉพาะปิโตรเคมี อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป อสังหาริมทรัพย์ บริการสุขภาพ โรงแรมและร้านอาหาร ยกเว้น อุตสาหกรรมยานยนต์ และสิ่งทอที่น่าจะมีปัจจัยอื่นมากกว่าความชำนาญ (ดูแผนภาพผนวก ที่ 2-10 ในภาคผนวก)

แผนภาพที่ 2-21 เงินลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของไทยตามประเภทธุรกิจและอุตสาหกรรม (พันล้านเหรียญ สรอ.)

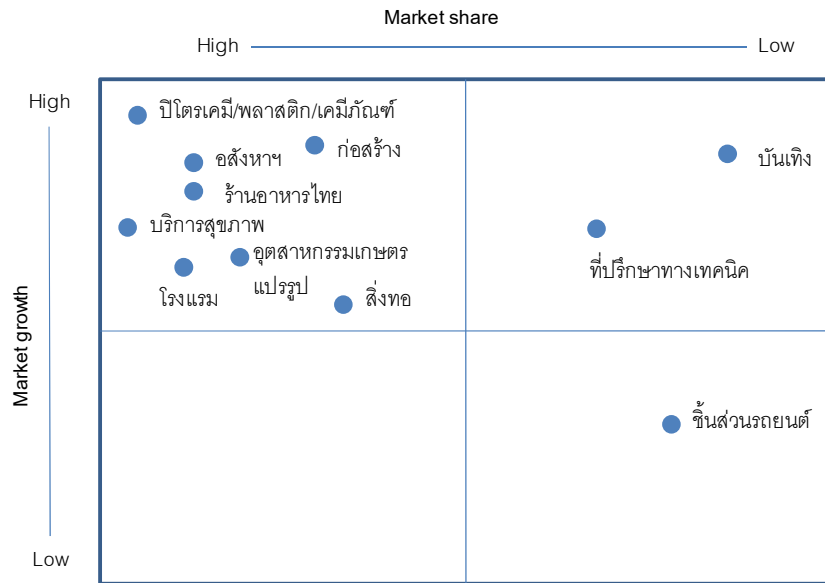

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ทั้งนี้โอกาสและความสำเร็จในธุรกิจสาขาต่างๆ มีปัจจัยค่อนข้างซับซ้อน ขึ้นอยู่กับทั้งปัจจัยภายใน เช่น การเตรียมความพร้อม รูปแบบการลงทุน การบริหารจัดการ และปัจจัยภายนอก เช่น สภาพแวดล้อม ปัจจัยเสี่ยงปัจจัยการผลิต และตลาด

แผนภาพที่ 2-22 เป็นการประเมินสถานะของกิจการในประเทศที่ไปลงทุนที่ได้จากการสำรวจตัวแทนผู้ประกอบการของแต่ละสาขา พบว่าสาขาที่มีส่วนแบ่งตลาดและอัตราการขยายตัวสูง ส่วนใหญ่สอดคล้องกับสาขาที่ไทยมีความชำนาญการ ยกเว้น ชิ้นส่วนยานยนต์ ที่อาจต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการการผลิต และบริการบันเทิง ที่อาจต้องใช้เวลาในการปรับรูปแบบให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

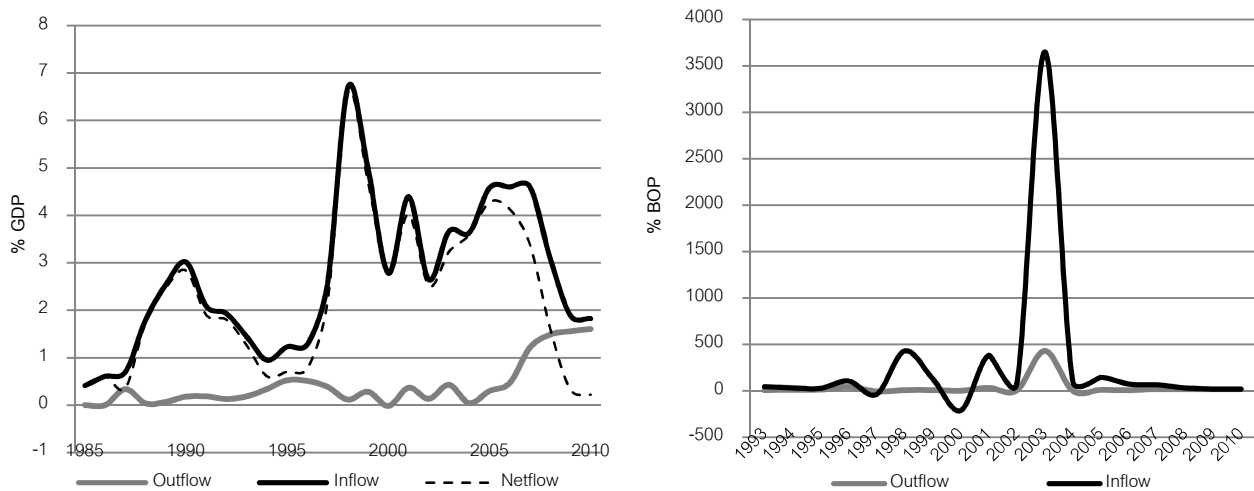
แผนภาพที่ 2-22 สถานะของการลงทุนไทยในต่างประเทศรายสาขา

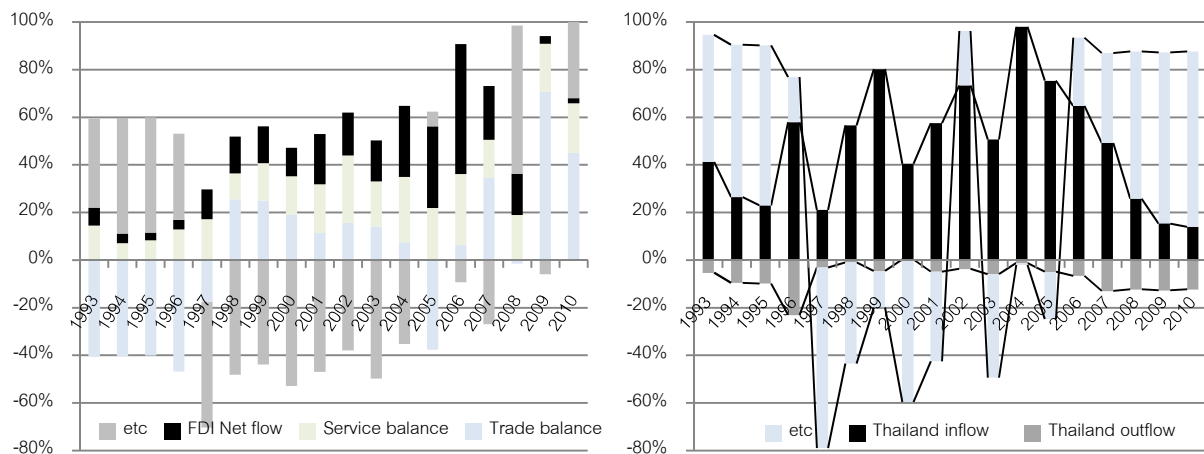
4. ผลกระทบทางตรงและทางอ้อม

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ(Foreign direct investment) เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการในหลายภูมิภาคของโลกขยายตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การลงทุนจากประเทศพัฒนาแล้วที่มีความได้เปรียบทั้งเงินทุนและเทคโนโลยี โดยผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อประเทศผู้รับการลงทุน โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนามีทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งด้านบวกและลบ ทั้งในมิติด้านสังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ เช่น ผลกระทบต่อการใช้ทรัพยากร การจ้างงาน การค้า การชำระเงิน ความเชื่อมโยงของเครือข่ายการค้า โครงสร้างการผลิตและบริการ การถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีในระดับต่างๆ รวมทั้งการครอบงำทางเทคโนโลยี และการพึ่งพาระบบการจัดการ เป็นต้น ซึ่งผลกระทบเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพและความสามารถในการแข่งขันของไทยที่มีพื้นฐานเชื่อมโยงกับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

ภาพที่ 2-23 สัดส่วน Inflow Outflow และ Net flow ต่อ GDP และ BOP

ภาพที่ 2-24 สัดส่วน Inflow Outflow และ Net flow ต่อ BOP (%)

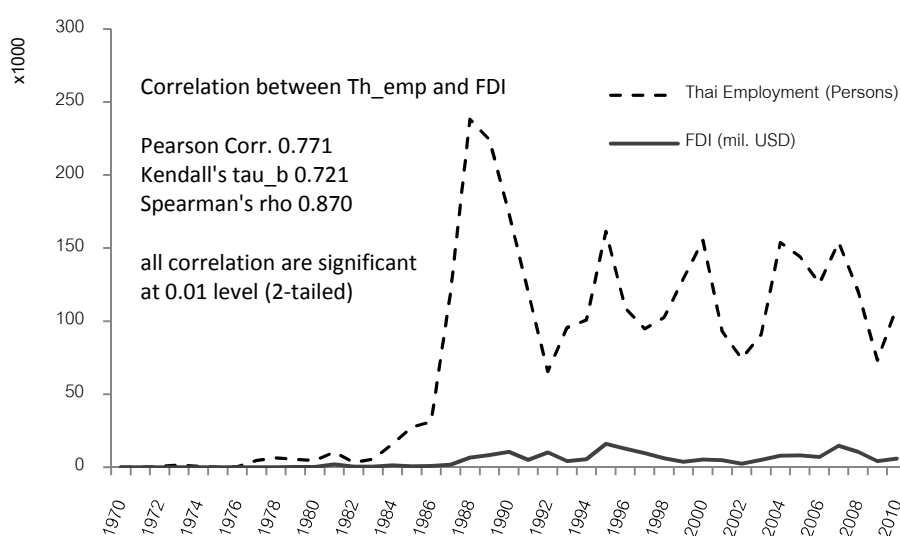
จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้าง BOP ไทยในช่วง 2536-2553 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่าง Inward และ Outward FDI ต่อ BOP มีทิศทางตรงกันข้ามกัน และมีสัดส่วนที่ต่างกันเกือบ 2 เท่า โดย Inward coefficient มีค่า 0.268 ในขณะที่ Outward coefficient มีค่า -0.154 อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาตามช่วงเวลาโดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงที่แรก (ปี 2536-2542) ช่วงที่สอง (ปี 2543-2547) และช่วงที่สาม (ปี 2548-2553) พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ของ Outward FDI ต่อ BOP เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (เครื่องหมายเป็นลบ) ในขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ของ Inward FDI ลดลงอย่างมีนัยยะสำคัญ

ตารางที่ 2-9 สัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโครงสร้างของ BOP และ BOP ตามช่วงเวลา

	2536-2542	2543-2547	2548-2553	2536-2053
ดุลการค้า	1.915		1.13	0.957
ดุลบริการ	0.255	0.182	0.08	0.111
Outward FDI	-0.053	-0.117	-0.198	-0.154
Inward FDI	0.407	0.146	0.252	0.268
อื่นๆ	2.832	0.828	0.984	1.174

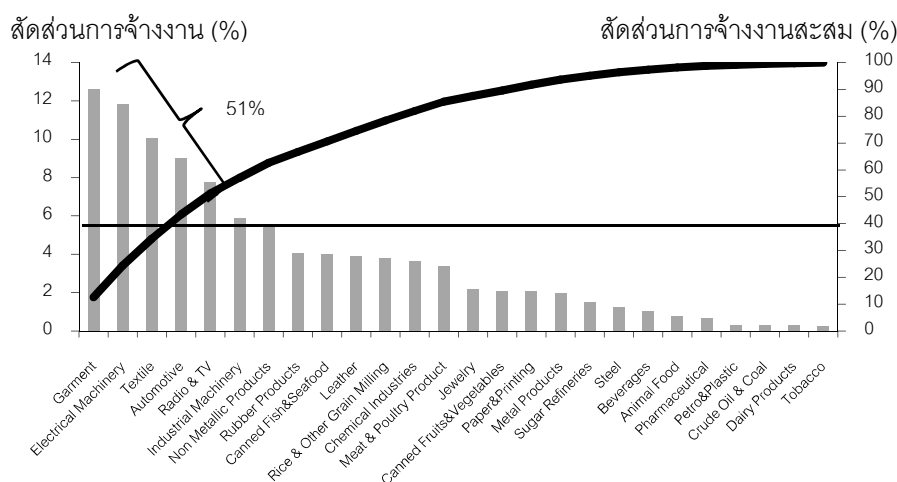
ในด้านผลของการจ้างงาน พบว่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในไทยมีสหสัมพันธ์อย่างง่ายกับจำนวนการจ้างงานอย่างมีนัยยะ ดังแสดงในแผนภาพที่ 2-25

แผนภาพที่ 2-25 ความสัมพันธ์ระหว่างการจ้างงานและการลงทุนโดยตรง (กรณี Inward ของไทย)

พิจารณาจากสัดส่วนการจ้างงาน พบว่าอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนการจ้างงานสูง 4 อันดับแรก ที่มีสัดส่วนการจ้างงานรวมกันเกินครึ่งของการจ้างงานทั้งหมดในภาคการผลิตอุตสาหกรรมคือ กลุ่มอุตสาหกรรมสิ่งทอ กลุ่มไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ และยานยนต์และชิ้นส่วน ซึ่งการลงทุนจากต่างประเทศในสาขาดังกล่าวมีส่วนส่งเสริมให้มีการจ้างงานในอัตราที่สูงกว่าสาขาอื่นๆ ในทางกลับกัน การเคลื่อนออกของการลงทุนจากต่างประเทศ หรือการย้ายฐานการผลิตในอุตสาหกรรมดังกล่าวไปยังประเทศอื่น ย่อมส่งผลกระทบต่อการทำงานในสัดส่วนที่สูงเช่นกัน

แผนภาพที่ 2-26 สัดส่วนการจ้างงานรายสาขาการผลิต

อย่างไรก็ดี การศึกษาข้างพบว่า กรณีของประเทศไทย การลงทุนโดยตรงในประเทศยังก่อให้เกิดการย้ายออกของกิจการบางประเภท (Crowding out effect) โดยเฉพาะกิจการที่ไม่มีประสิทธิภาพ และขาดความสามารถแข่งขันในตลาด โดยผลการศึกษาชี้ว่าสัมประสิทธิ์ของสัดส่วนการลงทุนโดยตรงสุทธิต่อ GDP ณ เวลายุ่นหลัง 1 ปี มีผลลบต่อการลงทุนภาคเอกชน (สัดส่วนต่อ GDP) ณ เวลาปัจจุบัน (มีค่าสัมประสิทธิ์ประมาณ -2.485) ดูรายละเอียดในภาคผนวกที่ 2-2

5. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะสำหรับภาครัฐ และข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการ ที่ควรพิจารณาตามบทบาทระหว่างการลงทุนในประเทศและการลงทุนในต่างประเทศ ดังนี้

5.1 ภาครัฐ

5.1.1 การลงทุนโดยตรงของต่างประเทศในประเทศไทย (Inward FDI)

1) ประสิทธิภาพการส่งเสริม

1.1) ควรพิจารณาดัชนีการส่งเสริม หรือ Redundancy rate¹² ซึ่งบ่งชี้ประสิทธิภาพการส่งเสริมการลงทุนในประเทศ

1.2) การให้สิทธิประโยชน์บางครั้งอาจทำให้เกิดการถ่ายโอนทรัพยากรสุทธิจากประเทศกำลังพัฒนา (หรือประเทศผู้รับ) ไปยังประเทศผู้ลงทุนซึ่งมีระดับการพัฒนาสูงกว่า ในลักษณะที่เป็นเอารัดเอาเปรียบ (Exploitation) และไม่เป็นประโยชน์แก่ประเทศผู้รับในระยะยาว

1.3) หน่วยงานภาครัฐควรคำนึงถึงเป้าหมายการส่งเสริมและผลประโยชน์ในภาพรวมมากกว่าผลงานขององค์กร (Vested interest)¹³ โดยเฉพาะองค์กรภาครัฐที่ต้องปฏิบัติตามกรอบของตัวชี้วัดเชิงปริมาณที่สะท้อนถึงคุณภาพของการปฏิบัติงาน

¹² จากการคำนวณของ FIAS (2009) พบว่า Redundancy rate for incentives ของไทยมีค่าสูงถึงร้อยละ 81 และปัจจุบันการลงทุนจากต่างประเทศที่ได้รับการส่งเสริมคิดเป็นร้อยละ 70 ของการลงทุนจากต่างประเทศทั้งหมด และ 30 ของการลงทุนภาคเอกชน

2) การควบคุมและประเมินผล

2.1) ควรมีการควบคุมผู้ประกอบการต่างชาติว่ามีการดำเนินการภายใต้วัตถุประสงค์ และเงื่อนไขการส่งเสริมอย่างเคร่งครัด หรือไม่ ทั้งเรื่องของการจ้างงาน การใช้ปัจจัยการผลิตในประเทศ การส่งออก และการถ่ายทอดองค์ความรู้ รวมทั้งสัดส่วนการถือครองกิจการที่แท้จริง ที่อาจยังมีช่องว่างทางกฎหมายให้กระทำได้

2.2) ควรมีการประเมินผลกระทบจากการส่งเสริมในทุกมิติ เช่นมีแนวโน้มส่งเสริมต่างชาติมากกว่านักลงทุนไทยหรือไม่ ส่งเสริมให้เกิดการบิดเบือนตลาดมากขึ้นหรือไม่ สร้างแรงผลักดันให้ผู้ประกอบการไทยที่ยังไม่สามารถแข่งขันได้ออกจากตลาดหรือไม่ (Crowding-out effects)

3) เป้าหมายการส่งเสริม

3.1) ควรให้การส่งเสริมบนพื้นฐานของการส่งเสริมศักยภาพ มิใช่บนพื้นฐานการเจรจาเพื่อแข่งขันกับคู่แข่งเพื่อดึงดูดตัวเลขการลงทุนเพื่อสร้างผลงาน มากกว่าความเหมาะสม

3.2) ควรเป็นการลงทุนที่ลดการบิดเบือนตลาด ส่งเสริมให้มีการแข่งขัน เพื่อให้มีการปรับตัวสร้างความแข็งแกร่ง ลดการปกป้องในกิจการที่ต้องพัฒนาในระดับที่สูงขึ้น

3.3) ควรพิจารณาการเข้ามาของกิจการที่ผู้ประกอบการไทยยังมีระยะห่างของการพัฒนา ว่าเป็นสาขาเป้าหมายของการพัฒนาประเทศหรือไม่ และต้องประเมินความสามารถของผู้ประกอบการไทยว่าสามารถพัฒนาตนเองภายใต้ภาวะการแข่งขันจากนักลงทุนต่างชาติได้หรือไม่ และมีความคุ้มค่าต่อโครงสร้างการผลิตของประเทศในระยะยาวหรือไม่

3.4) แนวโน้มการส่งเสริมในปัจจุบันของหลายประเทศ มักเน้นไปในทางปรับปรุงกฎระเบียบ และโครงสร้างพื้นฐานมากขึ้น ซึ่งน่าจะเป็นทิศทางที่เหมาะสมเชิงปัจจัยเชิงโครงสร้างที่แท้จริงมากกว่าการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี (ดูแนวโน้มในแผนภาพที่ 2-27)

ตารางที่ 2-10 มาตรการส่งเสริมการลงทุนในประเทศของประเทศต่างๆ ในอาเซียน

มาตรการส่งเสริม	Thailand	Malaysia	Vietnam	Singapore	Indonesia	Philippines	Laos PDR	Myanmar	Brunei
มาตรการลดหย่อนภาษีนิติบุคคล	●	●	●	●	●	●	●	●	●
มาตรการลดหย่อนภาษีนำเข้าสินค้าทุน	●	●	●		●	●	●	●	●
มาตรการลดหย่อนภาษีนำเข้าวัตถุดิบ	●	●	●		●	●	●	●	●
เงินกู้ต่างประเทศ				●				●	●
มาตรการอื่นๆ	●	●	●				●	●	

ที่มา: OECD 2010

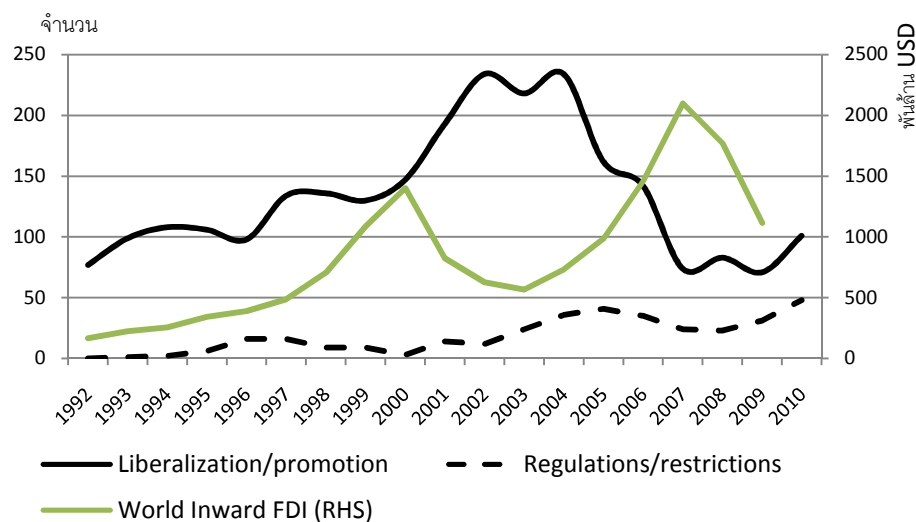
¹³ ดู Crano (1995)

ตารางที่ 2-11 เปรียบเทียบมาตรการและอัตราภาษีของประเทศต่างๆ

ประเทศ	Corporate Income Tax	personal Income Tax	VAT/GST/ Sales tax	ระยะเวลาการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล
อินโดนีเซีย	25	30		3 - 8 ปี (รายใหม่ 22 สาขา)
มาเลเซีย	25	26	6	5 ปี และ 10 ปี (สำหรับกิจการที่เป็นประโยชน์)
ฟิลิปปินส์	30	32	12	4 - 7 ปี
ลาว	35			Zone 1: 4 - 10 ปี Zone 2: 2 - 6 ปี Zone 3: 1 - 4 ปี
สิงคโปร์	17	20	7	5 - 15 ปี
ไทย	30	37	7	3 - 8 ปี
เวียดนาม	25 32-50 สำหรับ Gas/Oil/ Natural resources	35	0,5,10	สูงสุด 8 ปี
เมียนมา	30			3 ปี
ฮ่องกง	16.5	15,17	0	na.
ไต้หวัน	17	40	5	5 ปี
ออสเตรเลีย	30	46.5	46.5	na.
เกาหลีใต้	24.2	38.5	10	5 - 15 ปี
ญี่ปุ่น	30	40 + local tax (10%)	4 + local tax (1%)	na.
จีน	25	5-45	0,13,17	2-5 ปีที่เริ่มมีกำไร

ที่มา: Ernst&Young (2011) และหน่วยงานส่งเสริมการลงทุนของแต่ละประเทศ

แผนภาพที่ 2-27 มาตรการด้านกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในขณะที่มาตรการส่งเสริมด้านสิทธิประโยชน์ลดลงเรื่อยๆ

ที่มา: UNCTAD 2010

5.1.2 การลงทุนไทยในต่างประเทศ (Outward FDI)

การส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศของภาครัฐที่ผ่านมา พบว่ายังมีบทบาทน้อย และอยู่ในขอบเขตที่จำกัด ทั้งในแง่รูปแบบและความเข้มข้น โดยสาเหตุหลักน่าจะมาจากความไม่ชัดเจนของภาระหน้าที่ตามโครงสร้างประกอบกับนักลงทุนไทยส่วนใหญ่ยังไม่เห็นความจำเป็นในการพึ่งพาภาครัฐสำหรับการลงทุนในต่างประเทศมากนัก อีกทั้งภาครัฐหลายฝ่ายมองว่าการลงทุนไทยในต่างประเทศยังอยู่ในระยะเริ่มต้น ต้องใช้เวลาในการปรับตัว และมีความสำคัญในเชิงนโยบายในระดับหลัง จากการศึกษา พบว่าภาครัฐควรมีการปรับปรุงแยกตามประเด็น ดังนี้

1) ด้านโครงสร้าง

1.1) ควรสร้างความชัดเจนในรูปแบบ/โครงสร้างหน่วยงาน ที่ทำหน้าที่บริหารและขับเคลื่อนการลงทุนไทยในต่างประเทศ มิให้มีความซ้ำซ้อน และลดภาระทางงบประมาณของรัฐ

1.2) พิจารณารูปแบบองค์กรในลักษณะที่ส่งเสริมการทำหน้าที่ตามความชำนาญ (Matrix Organization) ที่มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2) ด้านบทบาทการส่งเสริม

บทบาทการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศของภาครัฐ สามารถดำเนินการได้ในหลายลักษณะ ทั้งที่เป็นเชิงรุก และเชิงรับ ทั้งที่เป็นการส่งเสริมโดยตรง และการควบคุมกำกับ ดังนี้

2.1) ยุทธศาสตร์การส่งเสริม

ควรมีการจัดทำ Road map เพื่อเป็นยุทธศาสตร์การส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศอย่างเป็นระบบ แยกตามสาขากิจการ และภูมิภาคเป้าหมาย ภายใต้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาและภูมิภาค และภาคเอกชน โดยเฉพาะภาคเอกชนควรประกอบไปด้วยกลุ่มผู้ประกอบการที่สำคัญ 3 กลุ่ม คือ

(1) กลุ่มที่มีประสบการณ์การลงทุนในต่างประเทศ ทั้งที่ประสบผลสำเร็จ ล้มเหลว และอยู่ระหว่างการปรับตัว

(2) กลุ่มที่พร้อมและตัดสินใจจะไปลงทุนในต่างประเทศ

(3) กลุ่มที่สนใจหรือมีแนวโน้มจะไปลงทุนในต่างประเทศ

2.2) การให้สิทธิประโยชน์

จากการศึกษา พบว่าปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันจากภายใน (Internal push factors) มีความสำคัญกว่าปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันจากภายนอก (ภาครัฐ) หรือแรงดึงดูดจากประเทศที่ไปลงทุน (Pull factors) ดังนั้นการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีต่างๆของรัฐมีผลน้อยมากต่อการตัดสินใจไปลงทุนในต่างประเทศในช่วงแรก อย่างไรก็ตามการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่ผู้ลงทุนไทยในต่างประเทศจะเป็นรางวัลให้กับผู้ประกอบการ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์และรูปแบบการจัดตั้งสำนักงาน ซึ่งในท้ายที่สุดอาจเป็นแรงจูงใจให้มีการนำผลกำไรกลับเข้าประเทศได้มากขึ้น

2.3) การให้ข้อมูลเชิงลึก

จากการศึกษา พบว่าข้อมูลเชิงลึกเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดต่อการตัดสินใจหรือเลือกลงทุนในต่างประเทศ การศึกษาเชิงลึกที่ดีถือเป็นภาระทางต้นทุนของผู้ประกอบการซึ่งภาครัฐสามารถสนับสนุนได้ในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจเบื้องต้นและเป็นการส่งเสริมการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกัน

2.4) การอำนวยความสะดวก

ภาครัฐควรมีบทบาทในการแก้ปัญหาหรือช่วยเจรจาในขั้นตอนต่างๆ ระหว่างรัฐต่อรัฐ หากมีความจำเป็นเกินกว่าที่ภาคเอกชนจะสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง เช่น การเจรจาด้านกฎระเบียบข้อกฎหมายต่างๆ เป็นต้น

2.5) การกำกับดูแลนักลงทุนไทยในต่างประเทศ

นอกจากการส่งเสริมการลงทุน และอำนวยความสะดวกให้กับนักลงทุนในรูปแบบต่างๆ แล้ว ภาครัฐควรมีบทบาทในการควบคุมและกำกับดูแลการทำธุรกิจ และการลงทุนของนักลงทุนไทยในต่างประเทศ ซึ่งมีสถานะเป็นตัวแทนของประเทศในทางธุรกิจนอกเหนือจากสถานะนักลงทุนข้ามชาติ ให้อยู่ในกรอบของความซื่อสัตย์ ปฏิบัติตามระเบียบของแต่ละประเทศที่ไปลงทุน และมีการดำเนินธุรกิจที่มีมาตรฐานสากล เพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ภาพพจน์ของนักลงทุนไทย และภาพพจน์รวมของประเทศในระยะยาว

ตารางที่ 2-12 มาตรการส่งเสริมและกำกับดูแลการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของไทยเทียบกับประเทศสำคัญ

มาตรการประเทศ	มาตรการด้านภาษี	การให้ข้อมูลและคำแนะนำ	การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน	การบริการด้านประกัน	มาตรการอื่น ๆ ¹⁴
ไต้หวัน	●	●●	●●	●●	●
ญี่ปุ่น	●●	●●	●●	●●	●●●
เกาหลีใต้	●●	●●●	●●●	●●●	●●●
มาเลเซีย	●●●	●●	●●	●●●	●●●
ไทย	●	●●	-	-	●

ที่มา: รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

5.2 ภาคเอกชน

ในการศึกษานี้ เน้นบทบาทของการลงทุนในต่างประเทศของภาคเอกชน ซึ่งที่ผ่านมามีบทบาทนำในฐานะเป็นผู้บุกเบิก ในขณะที่ภาครัฐยังมีบทบาทรอง ซึ่งผลการศึกษานี้แนะนำว่าหลักการพื้นฐานที่สำคัญของการตัดสินใจไปลงทุนในต่างประเทศของไทยต้องอยู่บนพื้นฐานของศักยภาพและขีดความสามารถของผู้ประกอบการ โดยมีประเด็นที่ต้องพิจารณา ดังนี้

1) นักลงทุนต้องมีจุดแข็ง ศักยภาพ และความพร้อม ทั้งในเรื่องของความชำนาญ การบริหารจัดการ องค์ความรู้ บุคลากร และเงินทุนที่เพียงพอ

2) นักลงทุนต้องทำการศึกษาความเป็นไปได้เชิงลึก ซึ่งประกอบไปด้วยโอกาสทางการตลาด เงื่อนไขกฎระเบียบ ต้นทุน แนวโน้มของต้นทุน รูปแบบการลงทุน รวมถึงปัจจัยทางวัฒนธรรม และลักษณะนิสัยของคนท้องถิ่น เช่น ผู้บริโภคในฐานะกลุ่มเป้าหมาย หรือแรงงานในฐานะของปัจจัยการผลิต

¹⁴ รวมถึงความร่วมมือระหว่างประเทศ

3) นักลงทุนต้องเตรียมความพร้อม โดยเฉพาะด้านบุคลากร และเงินทุนหมุนเวียนในแต่ละช่วงของการดำเนินธุรกิจ

4) ควรสร้างเครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการไทยทั้งในฐานะผู้ร่วมทุน และพันธมิตรทางธุรกิจ เพื่อประโยชน์ในเรื่องของความชำนาญในแต่ละด้าน และเป็นการกระจายความเสี่ยงของธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพันธมิตรในท้องถิ่นซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการลงทุนในระยะแรกๆ

5) มีความพร้อมในการแบกรับความเสี่ยงจากการลงทุนในกรณีที่เกิดจากความคาดหมายปกติ และต้องมีการประเมินสถานะตนเองว่าพร้อมรับความเสี่ยงได้หรือไม่

6. บทสรุป

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า การลงทุนโดยตรงทั้งที่เป็นขาเข้า (Inward) และขาออก (Outward) มีความสำคัญและมีผลต่อระบบโครงสร้างเศรษฐกิจของไทยทั้งในฐานะผู้รับการลงทุนในปัจจุบัน และแนวโน้มการเป็นผู้ลงทุนมากขึ้นในอนาคต ผลการศึกษาชี้ว่าการลงทุนจากต่างประเทศของไทยมีผลต่อโครงสร้างเศรษฐกิจแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสัญญาที่ผู้ลงทุนที่มีพฤติกรรมการลงทุนแตกต่างกัน ทั้งในรูปแบบการลงทุน และสาขาการลงทุน รวมถึงพฤติกรรมการดำเนินธุรกิจ โดยพบว่าแนวโน้มของการลงทุนในประเทศมีลักษณะการร่วมทุนมากขึ้น ในขณะที่การลงทุนเชิงเดียวมีจำนวนเพิ่มขึ้นเช่นกัน นอกจากนี้การลงทุนของไทยที่มีลักษณะกระจุกตัวในพื้นที่ มีการกระจายตัวไปยังภูมิภาคอื่นมากขึ้น แต่ใช้ระยะเวลานานมาก

สำหรับการลงทุนของไทยในต่างประเทศ ยังอยู่ในระยะเริ่มต้น และส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการขนาดใหญ่ที่มีศักยภาพ ในขณะที่ผู้ประกอบการขนาดรองยังมีโอกาสที่ดี แต่ขาดการเตรียมการที่ดี เหตุผลหลักของการลงทุนของไทยในต่างประเทศมี 3 เหตุผลหลัก คือ (1) เพื่อแสวงหาทรัพยากร (2) เพื่อขยายฐานการผลิตเพื่อส่งออก และ (3) เพื่อผลิตป้อนตลาดแทนการส่งออก ในขณะที่เหตุผลด้านกลยุทธ์ทางธุรกิจยังพบน้อยมาก โดยมีลักษณะของประเทศที่ไปลงทุนเป็นปัจจัยกำหนด การลงทุนส่วนใหญ่ของไทยพบได้ในภูมิภาคเดียวกัน เช่น ประเทศกลุ่ม CLMV จีน และอาเซียนบางประเทศ ในขณะที่การลงทุนในภูมิภาคอื่นยังน้อย

กิจการที่มีแนวโน้มที่ดีของไทยส่วนใหญ่เป็นกิจการที่ไทยมีความชำนาญ เช่น ปิโตรเคมี อุตสาหกรรมการเกษตร บริการก่อสร้าง บริการโรงแรมและร้านอาหาร และบริการทางเทคนิค โดยปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของนักลงทุนไทย โดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดกลาง คือ การศึกษาข้อมูลเชิงลึก และเตรียมความพร้อมก่อนไปลงทุน รวมถึงรูปแบบการลงทุนที่เหมาะสม โดยพบว่ารูปแบบการลงทุนที่เหมาะสมสำหรับการไปลงทุนเพื่อป้อนตลาดในประเทศคือการร่วมทุนกับท้องถิ่น และการมีพันธมิตรทางธุรกิจทั้งที่เป็นชาติเดียวกันและเป็นคู่ค้าในตลาด ในขณะที่ความจำเป็นของการร่วมทุนในประเทศที่เป็นฐานการผลิตเพื่อส่งออกนั้นน้อยกว่า

ประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาสำหรับการลงทุนของนักลงทุนไทยในต่างประเทศคือความเข้าใจในสถานะภาพของธุรกิจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของศักยภาพและความสามารถที่แท้จริง รวมทั้งต้องมีความพร้อม ความสามารถในการปรับตัว และการเตรียมการที่ดี ในขณะที่การส่งเสริมของภาครัฐต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของธุรกิจ และที่สำคัญต้องเกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติโดยรวม

อย่างไรก็ดี แม้การลงทุนโดยตรงจะมีความสำคัญเชิงโครงสร้างต่อระบบเศรษฐกิจไทยอย่างยิ่ง ทั้งในระดับจุลภาค และมหภาค แต่โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่แข็งแกร่งและยั่งยืนต้องมีพื้นฐานบนความสามารถทางเศรษฐกิจและสังคมของ ประเทศ รวมทั้งมีกลไกการขับเคลื่อนที่มีประสิทธิภาพ และลดการพึ่งพาเศรษฐกิจภายนอกให้มากที่สุด

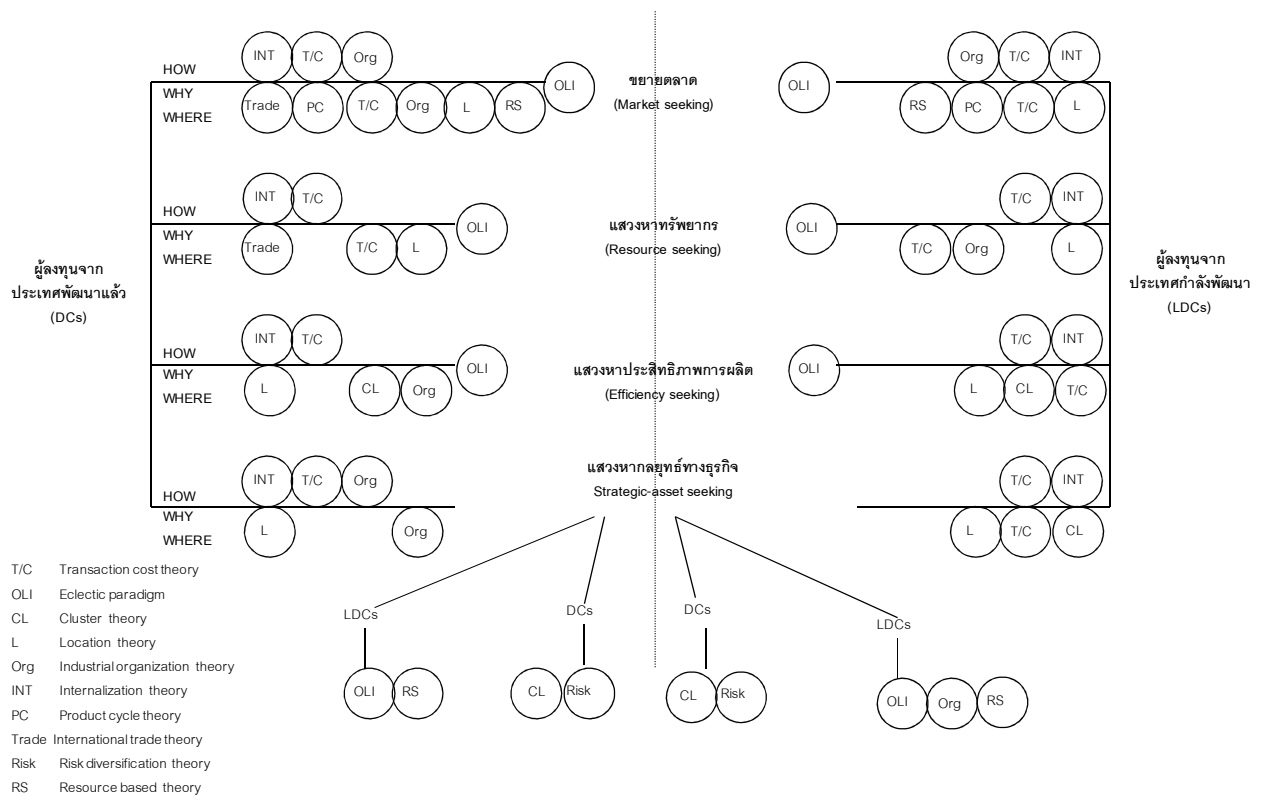

เอกสารอ้างอิง

- Cantwell J. (2001). How Important is Foreign Direct Investment?. Oxford bulletin of economics and statistics. Vol.60 Issue 1.
- Caves R.E. (1996). (2nd edition) Multinational Enterprises and Economic Analysis. Cambridge: Cambridge University Press.
- Clark G.L., Feldman M., Gertler M. S. eds. (2001). The Oxford Handbook of Economic Geography. Oxford: Oxford University Press.
- Dunning J. H. (1993). Multinational enterprises and the global economy. Workingham: Addison-Wesley.
- Ernst&Young. (2011). 2011 Asia Pacific tax policy outlook.
- Gao T. (2004). Foreign direct investment from developing Asia: some distinctive features. Economic letter. Vol. 86 (2005).
- Lall S. 2000. FDI and Development: Policy and Research Issues in the Emerging Context. QEH Working Paper Series.
- Niwatjinda W. (2008). Work Environment in Industrial Estate: A survey analysis of factory employees in Thailand's Northern Industrial Estate. Paper for the 4th International Conference of Global Academy of Business & Economic Research. Bangkok
- Pananond P. (2004). Thai multinationals after the crisis: trends and prospects. ASEAN Economic bulletin. 21(1).
- Pananond P. (2007). The changing dynamics of Thai multinationals after the Asian economic crisis. Journal of international management Vol.13.
- Suh C. S. and Niwatjinda W. (2007). Evaluating Multinational Company: A proposed quantitative method to appraise: foreign company's performances in Thailand. KAREC Discussion paper series. Vol. 8 No. 28.
- UNCTAD (2011). World Development Report 2011. UN: New York and Geneva.
- Wee K. H. (2007). Outward foreign direct investment by enterprises from Thailand. Transnational Corporations Vol.16 No.1 (April 2007).

ภาคผนวก 2-1

แผนภาพผนวกที่ 2-1 แผนผังกลุ่มทฤษฎีที่อธิบายการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ

ตารางผนวกที่ 2-1 บริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ 50 อันดับแรกของโลก ปี 2010¹ มีสาขาในไทยถึง 39 บริษัท

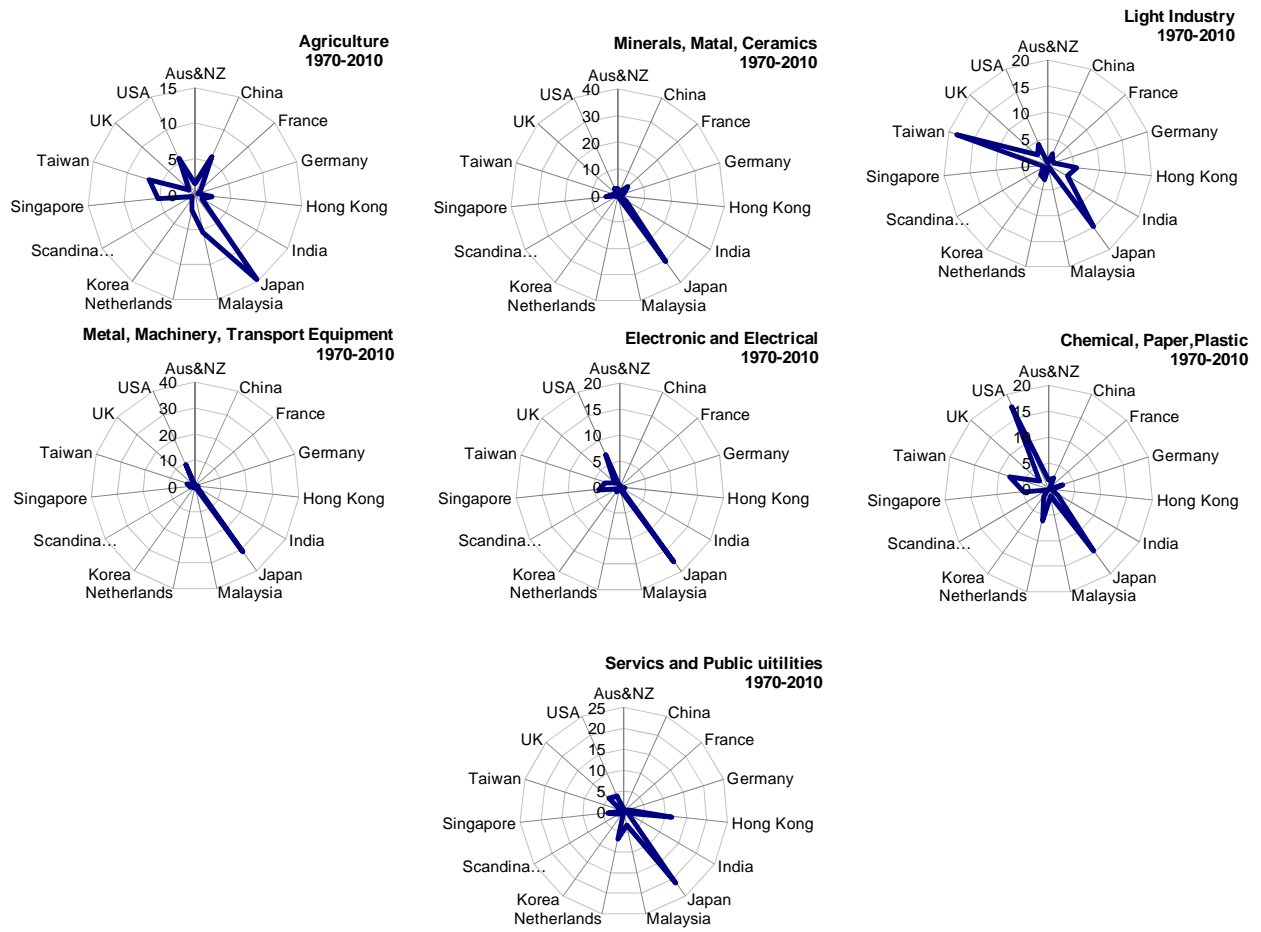
อันดับ	บริษัท	สัญชาติ	ประเภทกิจการ	TNI ² (%)	มีบริษัทในไทย
1	General Electric Co	United States	Electrical & electronic equipment	60.0	●
2	Royal Dutch Shell plc	Netherlands/United Kingdom	Petroleum expl./ref./distr.	77.1	●
3	BP plc	United Kingdom	Petroleum expl./ref./distr.	83.7	●
4	Vodafone Group Plc	United Kingdom	Telecommunications	86.1	●
5	Toyota Motor Corp.	Japan	Motor vehicles	53.1	●
6	Exxon Mobil Corporation	United States	Petroleum expl./ref./distr.	67.1	●
7	Total SA	France	Petroleum expl./ref./distr.	76.7	●
8	Volkswagen Group	Germany	Motor vehicles	64.8	●
9	EDF SA	France	Utilities (Electricity, gas and water)	41.7	●
10	GDF Suez	France	Utilities (Electricity, gas and water)	57.8	●
11	Telefonica SA	Spain	Telecommunications	78.4	
12	E.ON AG	Germany	Utilities (Electricity, gas and water)	57.1	
13	Chevron Corporation	United States	Petroleum expl./ref./distr.	58.9	●
14	ArcelorMittal	Luxembourg	Metal and metal products	87.4	●
15	Enel SpA	Italy	Electricity, gas and water	54.5	
16	Siemens AG	Germany	Electrical & electronic equipment	80.1	●
17	Nestlé SA	Switzerland	Food, beverages and tobacco	96.8	●
18	Anheuser-Busch InBev NV	Belgium	Food, beverages and tobacco	91.5	●
19	Eni SpA	Italy	Petroleum expl./ref./distr.	56.5	●
20	Deutsche Telekom AG	Germany	Telecommunications	52.8	
21	Honda Motor Co Ltd	Japan	Motor vehicles	71.4	●
22	Iberdrola SA	Spain	Utilities (Electricity, gas and water)	60.9	
23	Pfizer Inc	United States	Pharmaceuticals	54.1	●
24	ConocoPhillips	United States	Petroleum expl./ref./distr.	45.0	●
25	Novartis AG	Switzerland	Pharmaceuticals	69.7	●
26	Daimler AG	Germany	Motor vehicles	53.9	●
27	Ford Motor Company	United States	Motor vehicles	49.6	●
28	Johnson & Johnson	United States	Pharmaceuticals	62.7	
29	Mitsubishi Corporation	Japan	Wholesale trade	35.4	●
30	Hutchison Whampoa Ltd.	Hong Kong, China	Diversified	80.8	●
31	Sony Corporation	Japan	Electrical & electronic equipment	60.3	●
32	Wal-Mart Stores Inc	United States	Retail & Trade	34.0	
33	EADS N.V.	France	Aircraft	71.9	
34	General Motors Co	United States	Motor vehicles	48.1	●
35	Xstrata PLC	Switzerland	Mining & quarrying	88.3	●
36	Nissan Motor Co Ltd	Japan	Motor vehicles	58.4	●
37	France Telecom S.A.	France	Telecommunications	41.1	●
38	BMW AG	Germany	Motor vehicles	50.1	●
39	RWE AG	Germany	Utilities (Electricity, gas and water)	46.1	
40	Anglo American plc	United Kingdom	Mining & quarrying	92.5	●
41	Rio Tinto PLC	United Kingdom	Mining & quarrying	64.9	●
42	Mitsui & Co Ltd	Japan	Wholesale trade	36.4	●
43	Procter & Gamble Co	United States	Diversified	58.9	●
44	International Business Machines Corporation	United States	Electrical & electronic equipment	62.1	●
45	Hewlett-Packard Co	United States	Electrical & electronic equipment	58.3	●
46	Kraft Foods Inc	United States	Food, beverages and tobacco	62.1	
47	Vattenfall AB	Sweden	Electricity, gas and water	73.3	
48	GlaxoSmithKline PLC	United Kingdom	Pharmaceuticals	76.4	●
49	Roche Group	Switzerland	Pharmaceuticals	68.8	●
50	Lafarge SA	France	Non-metallic mineral products	86.3	●

ที่มา: ประมวลจาก WIR (2011)

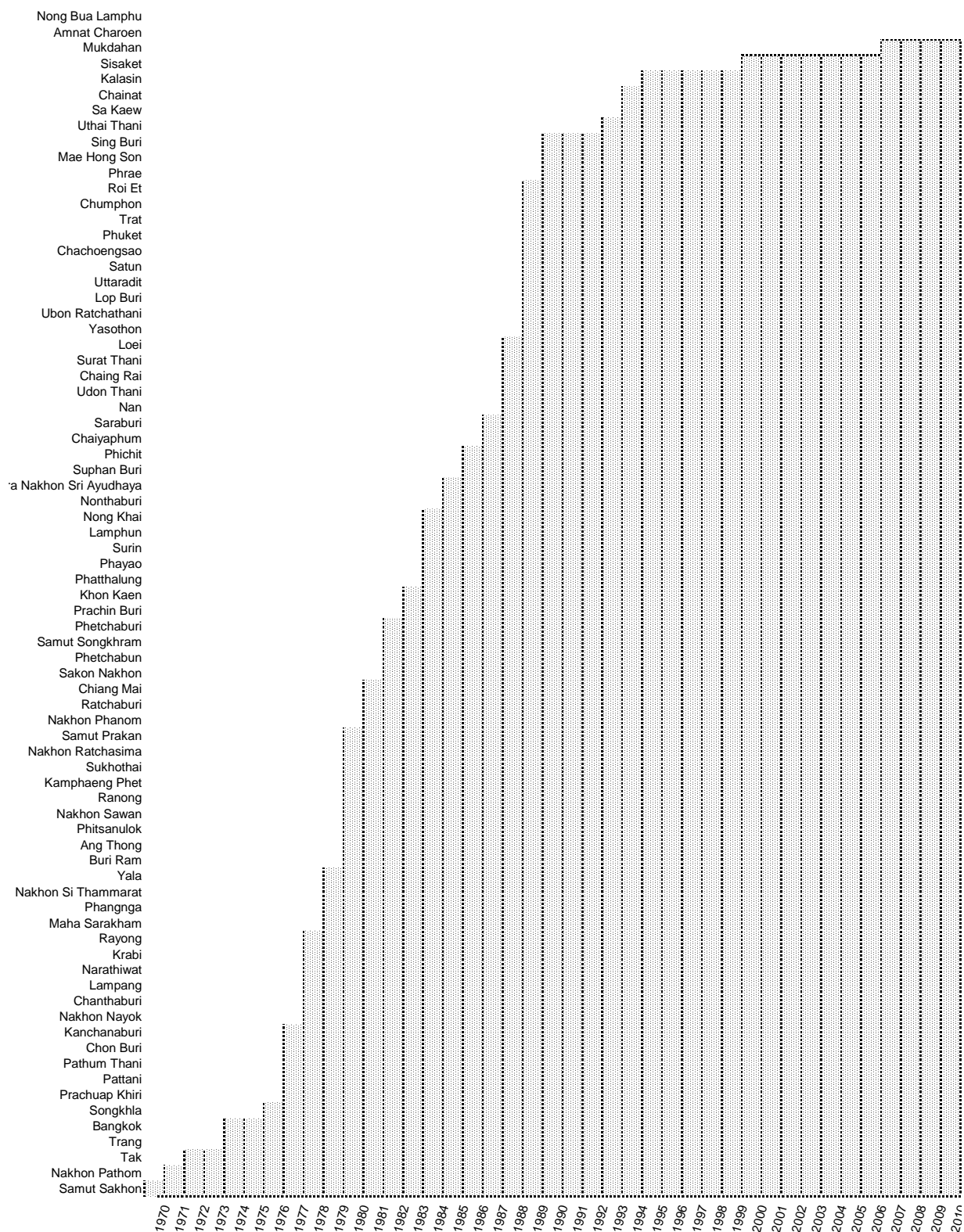
หมายเหตุ: 1. เฉพาะ non-financial company และเรียงตามขนาดสินทรัพย์นอกประเทศ

2. TNI (the Transnationality Index) คำนวณจากค่าเฉลี่ยของ สัดส่วนสินทรัพย์นอกประเทศต่อสินทรัพย์รวม ยอดขายในต่างประเทศต่อยอดขายรวม และจำนวนแรงงานนอกประเทศต่อแรงงานรวม

แผนภาพวงก่ี 2-2 สัดส่วนการลงทุนโดยตรงสะสมรายประเทศและสาขา ตั้งแต่ปี 1970-2010

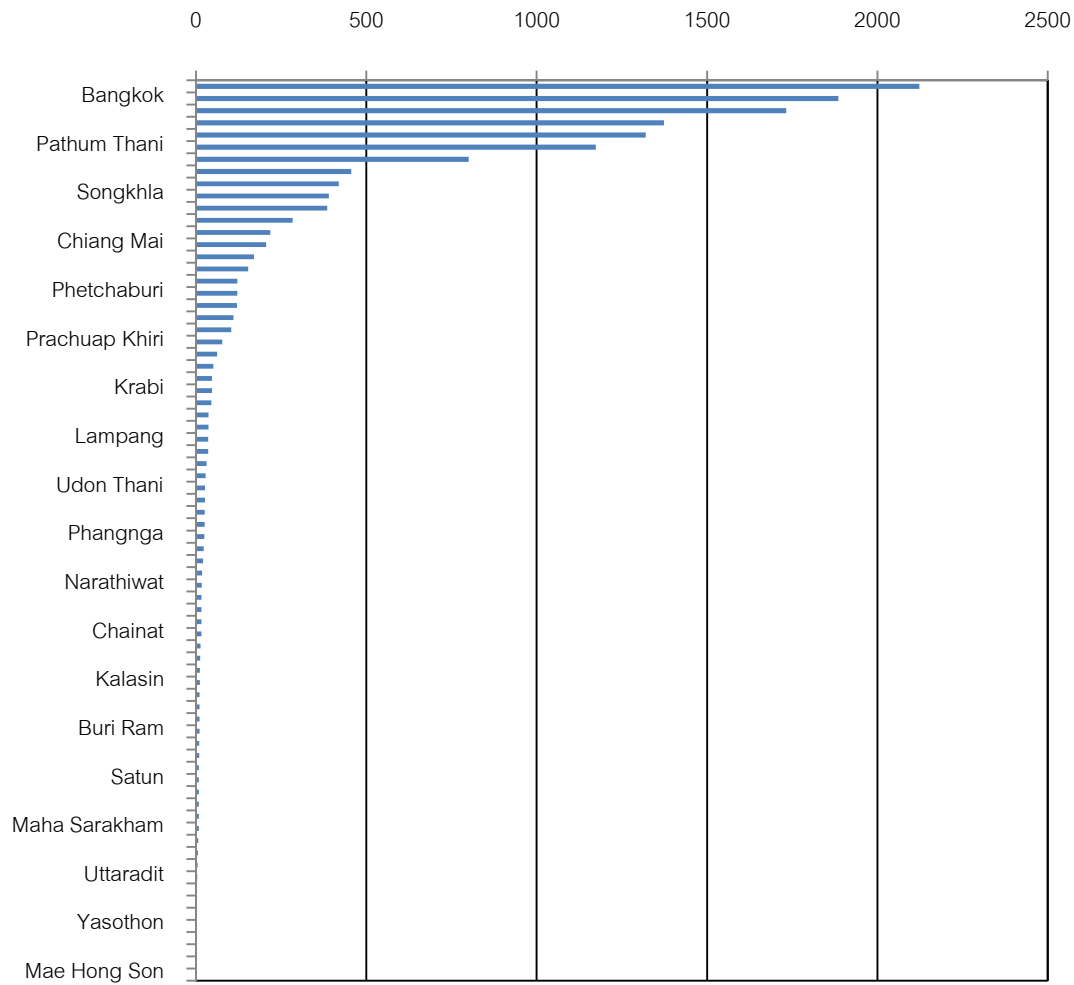

แผนภาพผนวกที่ 2-3 การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศใช้เวลาถึง 40 ปี ในการกระจายให้ครบ 74 จังหวัด

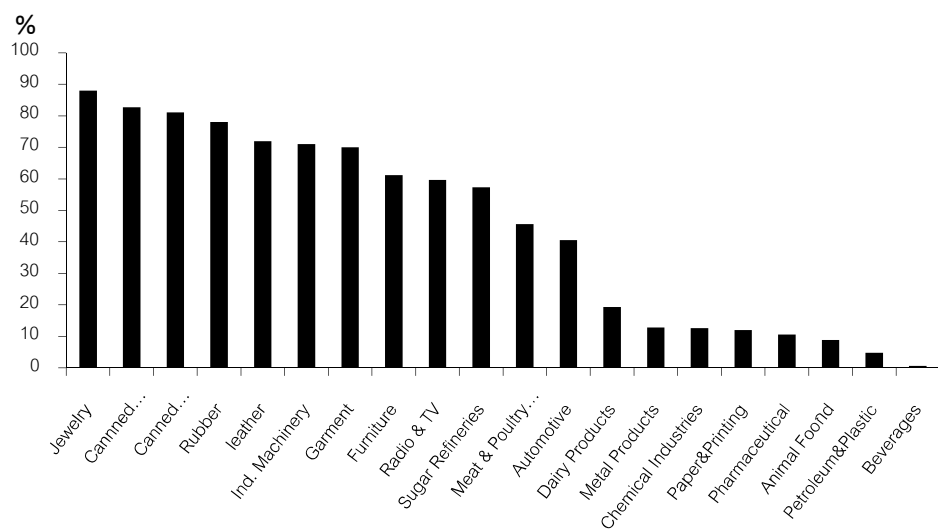

แผนภาพผนวกที่ 2-4 จำนวนเงินลงทุนโดยตรงสะสมรายจังหวัด (2513-2553)

หน่วย: Mil.USD

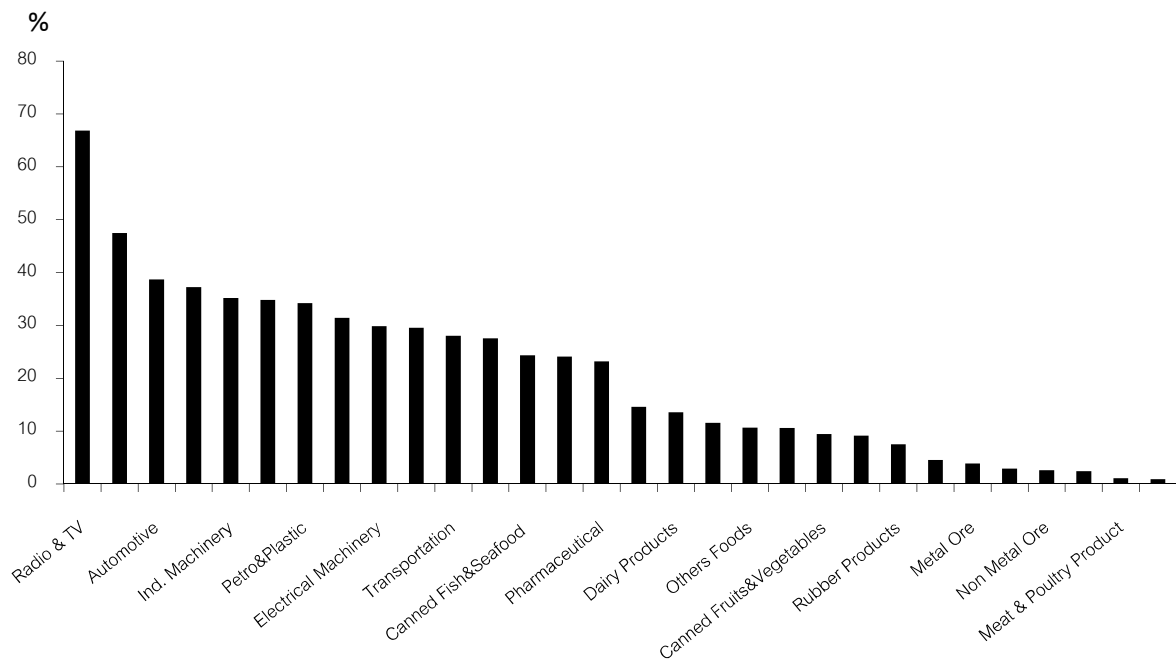

แผนภาพผนวกที่ 2-5 สัดส่วนการส่งออกรายสาขาการผลิต

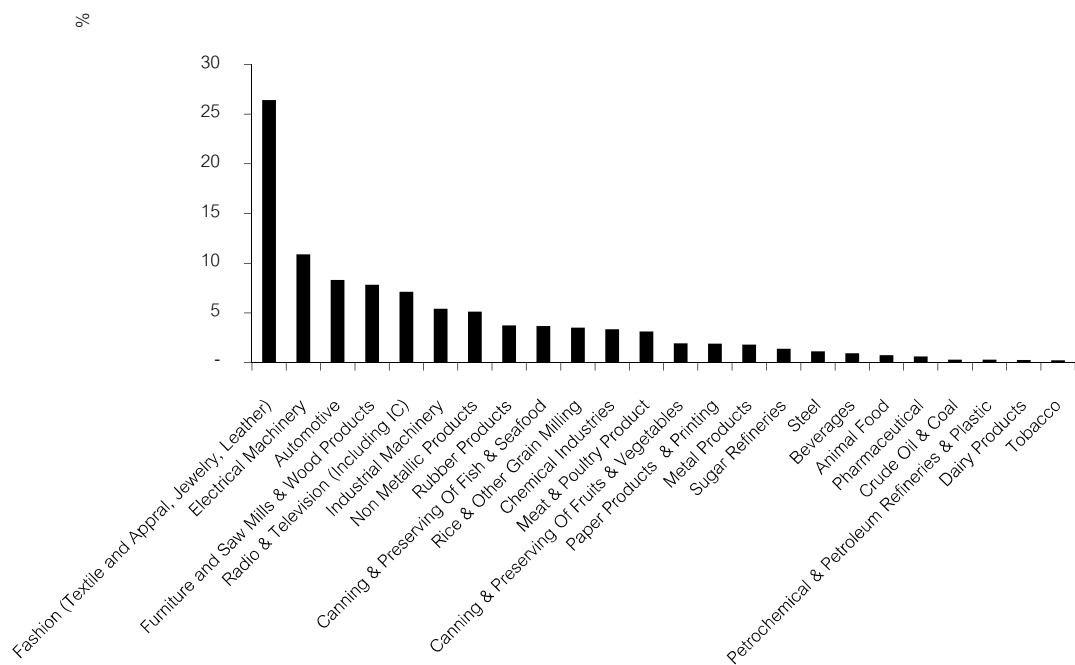
ที่มา: ตาราง I-O, สศช. 2551

แผนภาพผนวกที่ 2-6 สัดส่วนการใช้ปัจจัยนำเข้ารายสาขาการผลิต

ที่มา: ตาราง I-O, สศช. 2551

แผนภาพผนวกที่ 2-7 สัดส่วนการจ้างงานรายสาขาการผลิต

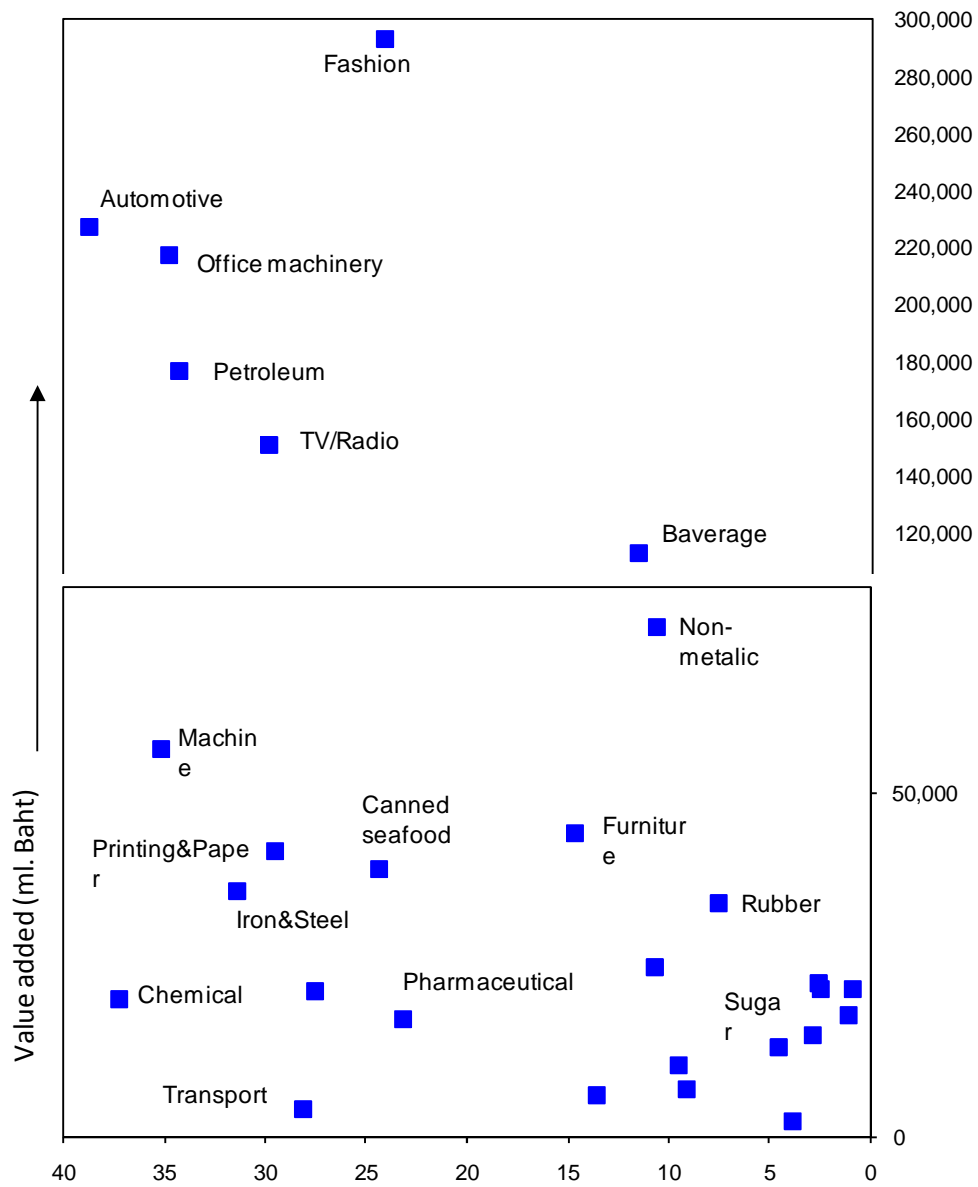

ที่มา: ตาราง I-O, สศช. 2551

ตารางผนวกที่ 2-2 สัดส่วนการส่งออกและนำเข้าของนักลงทุนรายประเทศระหว่างปี 2539-2550

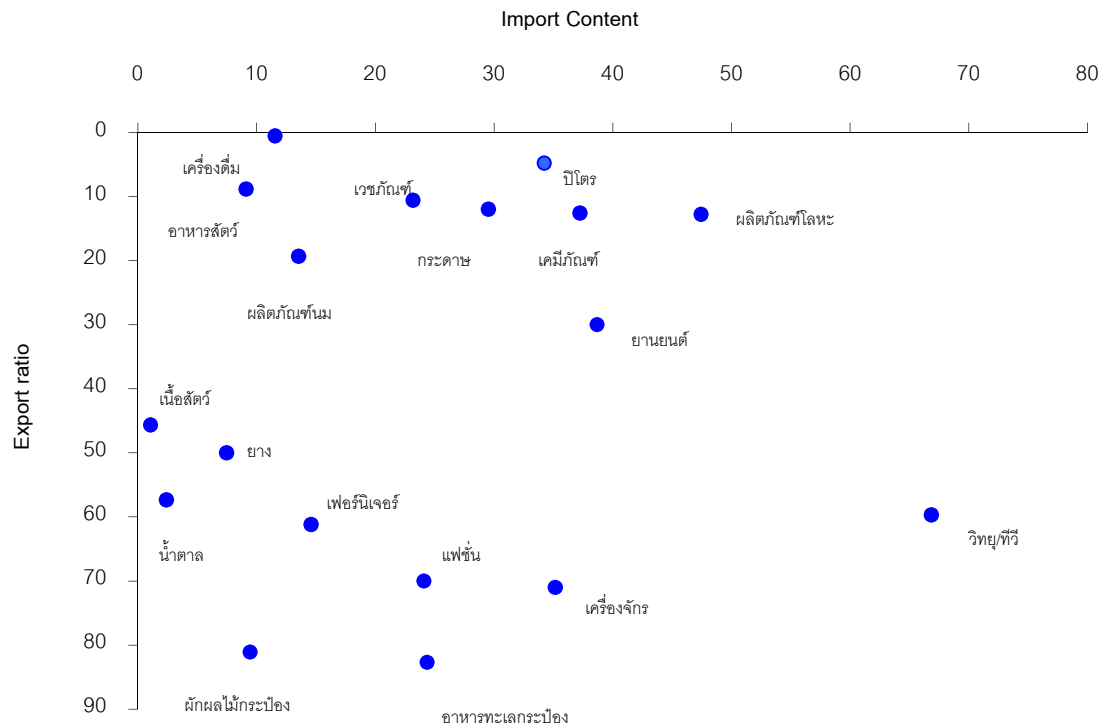
HOME	EXPORT(%)	IMPORT(%)	Ex-Im Intensity Index	Net-Export Ratio
Japan	45.999	36.555	24.58	0.36
U.S.A.	14.288	16.399	4.68	0.20
Taiwan	8.990	7.479	4.61	0.34
Hong Kong	5.787	2.334	4.42	0.62
Malaysia	1.764	0.605	1.41	0.67
Singapore	3.513	3.934	1.21	0.21
Korea	2.287	2.018	1.10	0.32
Others	2.121	2.033	0.93	0.28
China	1.941	1.784	0.90	0.30
Australia	0.817	0.260	0.66	0.69
Belgium	0.760	0.342	0.56	0.58
Switzerla	1.524	1.982	0.36	0.14
Italy	0.303	0.126	0.23	0.61
Lichtenst	0.191	0.004	0.19	0.97
Canada	0.214	0.052	0.18	0.75
Sweden	0.152	0.025	0.14	0.83
Ireland	0.232	0.168	0.13	0.41
Denmark	0.184	0.097	0.13	0.53
Portugal	0.187	0.135	0.11	0.40
Mauritius	0.098	0.013	0.09	0.85
Norway	0.098	0.059	0.06	0.48
India	0.526	0.809	0.05	0.05
Indonesia	0.146	0.188	0.04	0.14
Austria	0.024	0.003	0.02	0.88
Israel	0.037	0.035	0.02	0.28
Pakistan	0.010	0.001	0.01	0.91
Bermuda	0.044	0.061	0.01	0.10
Spain	0.008	0.001	0.01	0.82
Sri Lanka	0.007	0.001	0.01	0.87
Iran	0.007	0.001	0.01	0.83
Barbados	0.009	0.007	0.00	0.38
Syria	0.014	0.016	0.00	0.18
New Zeala	0.003	0.000	0.00	0.89
Lebanon	0.003	0.003	0.00	0.27
Gibraltar	0.049	0.084	0.00	0.00
Luxemburg	0.001	0.002	0.00	-0.19
Myanmar	0.000	0.002	0.00	-0.89
Liberia	0.173	0.302	0.00	-0.01
Germany	0.638	1.120	-0.02	-0.01
British Vergin	0.002	0.041	-0.02	-0.82
Cayman Island	1.913	3.416	-0.09	-0.02
France	0.345	0.942	-0.21	-0.23
Netherland	1.124	2.323	-0.24	-0.10
Finland	0.020	0.951	-0.54	-0.93
United Kingdom	2.328	7.616	-2.14	-0.31
Panama	1.120	5.671	-2.20	-0.50
Total	100%	100%		

แผนภาพผนวกที่ 2-8 มูลค่าเพิ่มและสัดส่วนการนำเข้าแยกสาขาการผลิตและบริการ

ที่มา: ตาราง I-O, สถศข. 2551

แผนภาพผนวกที่ 2-9 สัดส่วนการนำเข้าปัจจัยและส่งออกรายสาขา

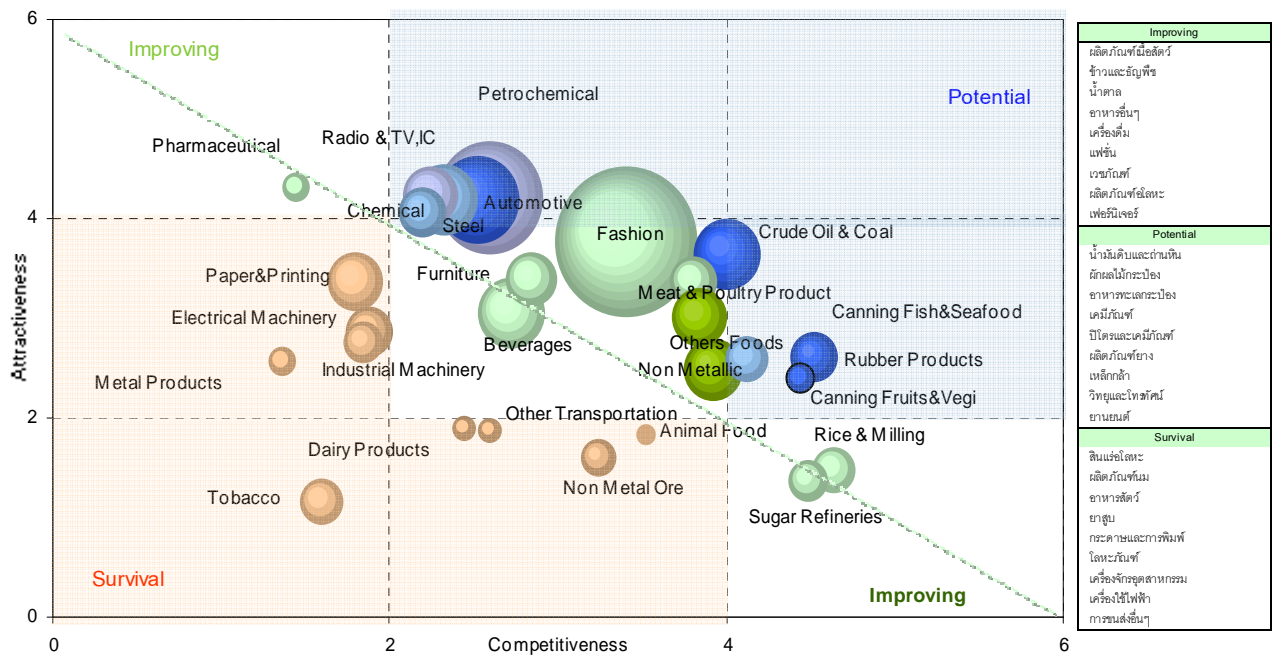
ที่มา: ตาราง I-O, ศศช. 2551

ตารางผนวกที่ 2-3 HHI index แสดงการกระจุกและกระจายตัวของการลงทุนในภูมิภาค

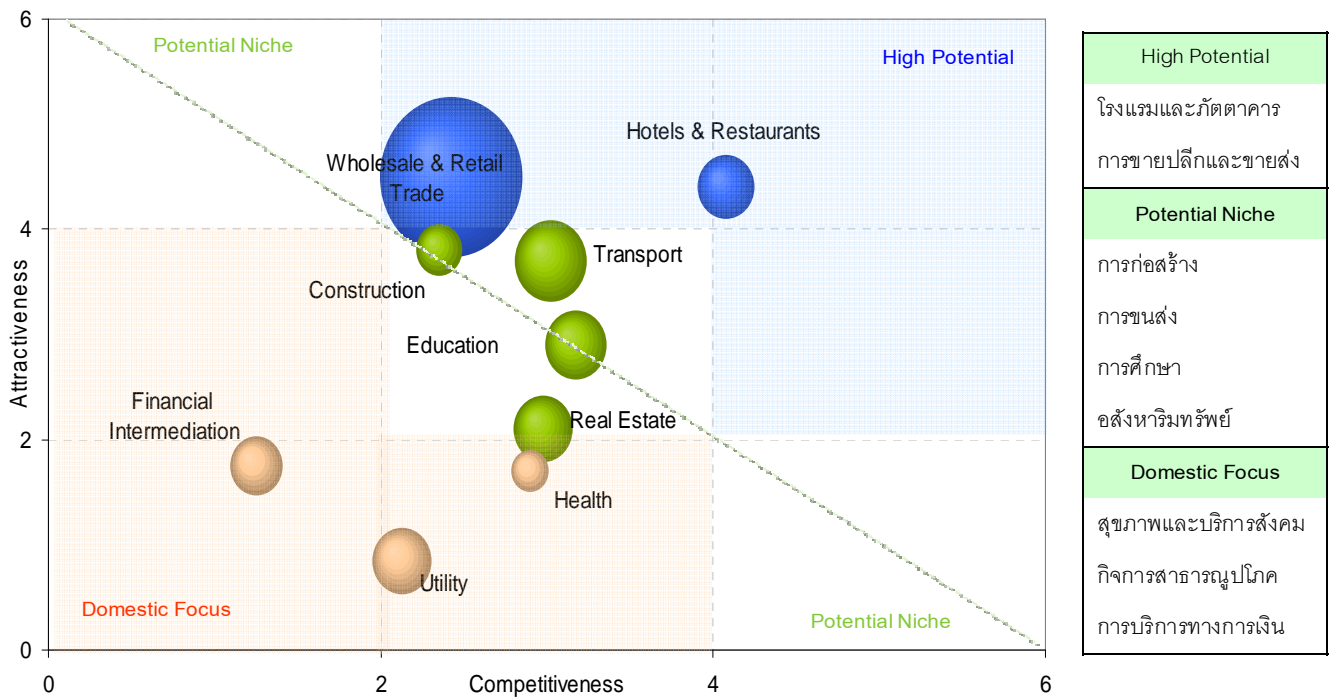
HHI	ภาค	จำนวนจังหวัดของภาค	จังหวัดที่มี FDI มากกว่า 50%ของภาค
4,584	E	8	Rayong, Chonburi
3,300	BV	6	BKK, Pathumthani, Samutprakarn
4,908	C	6	Phranakorn SriAyuthaya
3,315	N	17	Lamphun
4,471	W	6	Ratchaburi, Prachuab
4,295	NE	19	Korat, KhonKhaen
2,255	S	14	Songkhla, Surat
Total		76	

แผนภาพผนวกที่ 2-10 Thailand competitiveness matrix 2007

ภาคอุตสาหกรรม

ภาคบริการ

ที่มา: สศช. 2550

ภาคผนวก 2-2

สมการ

$$\text{Total Investment (INV)} = \text{Domestic Investment (I}_d\text{)} + \text{Foreign Investment (I}_f\text{)}$$

$$I_{d,t} = \int (K_{d,t})$$

$$K_{d,t} = \int (\text{growth}_t, Y_t)$$

$I_{d,t}$ แทน domestic investment ณ เวลา t ; $K_{d,t}$ แทน capital stock ณ เวลา t ; และ Y_t and growth_t แทน real output และ GDP growth rate ณ เวลา t ตามลำดับ

ได้สมการดังนี้

$$INV_t = \alpha + \beta_1 GDPW_{t-1} + \beta_2 FDIG_{t-1} + \beta_3 GDPW_{t-2} + \beta_4 FDIG_{t-2} + \beta_5 INV_{t-1} + \varepsilon_t$$

INV_t แทน สัดส่วน total investment -ต่อ- real GDP (INV/GDP) ณ เวลา t ;

$GDPW_{t-1}$ แทน GDP growth rate ณ เวลา $t-1$;

$FDIG_{t-1}$ แทน สัดส่วน net FDI -ต่อ- real GDP ($net FDI/GDP$) ณ เวลา $t-1$.

Ordinary least squares (OLS):

$$INV_t = 0.120 + 0.006GDPW_{t-1} - 2.485FDIG_{t-1}$$

(0.001) (0.677)

$$F\text{-stat} = 10.234 \quad R^2 = 0.569(\text{adjusted}) \quad DW=1.653$$

ช่วงเวลา 1993-2010

การทดสอบ Stationary of error โดยใช้ Augmented Dickey-Fuller test (ADF)

ได้ผล $t(-3.046)$ $p_value(0.0052)$ $W=1.91$ และไม่พบ ทดสอบ cointegration ไม่พบ heteroskedasticity และ autocorrelation problems โดยใช้ ECM model

$$\Delta INV_t = -0.007 + \beta_1 \Delta GDPW_{t-1} + \beta_2 \Delta FDIG_{t-1} + \gamma \varepsilon_{t-1} + \mu_t$$

$$\beta_1 = 0.003; \beta_2 = -1.06; \gamma = -0.839$$